1893 - 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ І СЛУЖБИ СВОЄМУ НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: "SVOBODA", 81-83 GRAND ST. JERSEY CITY 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-6740
Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXX. Ч. 11. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 18-го СІЧНЯ 1963 — 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS — JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JANUARY 18, 1963 — No. 11. VOL. LXX.

ПРЕЗИДЕНТ НАЙМЕНУВАВ КОМІСІЮ ДЛЯ РОЗГЛЯДУ СТРАЙКУ ПОРТОВИХ РОБІТНИКІВ

СЕНАТОРИ ВНОСЯТЬ ПРОТИСТРАЙКОВИЙ ЗАКОНОПРОЄКТ

Вашингтон. — 16-го січня переговори між представниками спілки портових вантажників і власників корабельних компаній не довели до порозуміння і асистент секретаря праці Джеймс Рейнолдс від'їхав до Вашингтону, де здав звіт президентові Кенеді про критичне становище. Президент негайно найменував тричленну комісію, яка має в приспішеному темпі перевірити ситуацію та до понеділка 21-го січня здати звіт Президентові. Комісію очолює сенатор-демократ Вейн Морс, а її членами є професор промислових відносин в Гарвардському університеті Джеймс Дж. Гілі і нюйоркський адвокат Теодор Кіл. Всі вони є фахівцями від відносин між робітниками і працедавцями. Президент заявив, що не можна довше толерувати страйку портових вантажників, який починає загрожувати безпеці і здоров'ю громадян ЗДА, і проти якого немає законних засобів після використання закона Тафта - Гартлі. Коли Президент дістане звіт комісії, він звернеться тоді до Конґресу, як цього вимагає закон. Президент має рекомендувати Конґресові акцію, яку вважає за відповідну. Президент заявив, що найменована ним комісія звернеться ще раз до обидвох сторін і заявить їм, що вони мусять дбати і про загальні інтереси, а не тільки про власні. Представники робітництва не сміють скомпромітувати засаду добровільного заключення договорів про працю. Президент вказав на ті великі матеріяльні витрати, які спричиняє страйк портових вантажників і вказав на те, що загрожений платничий балянс із закордоном, відтяте є від ЗДА Порто Ріко і спаралізований є торговельний рух із вільним світом. Асистент секретаря праці Рейнолдс сказав, що страйк належить до сумних сторінок в історії колективних умов про працю. Одночасно група сенаторів із сенатором - демократом Джаном МекКлелленом на чолі внесла законопроєкт, який дозволяв би проголошувати страйк в оборонній промисловості за незаконний. Сенатор МекКлеллен заявив, що згідно з теперішніми законами, уряд ЗДА є безсильний і не може обороняти населення проти нищівних наслідків страйків. „Громадянство, казав сенатор, є здане тепер на ласку страйкуючої робітничої спілки". Білий Дім не радо звертався б до Конґресу з просьбою про протистрайковий закон, бо йому залежить на прихильності робітників. Але, можливо, муситиме щось в цій справі зробити. „Міжнародна Асоціяція Портових Вантажників почала знов страйк 23-го грудня 1862-го року після того, як минулися 80 днів, на які був припинений страйк на основі закону Тафта - Гартлі, щоб обидві сторони, це значить портові вантажники і власники компаній могли спокійно вирішити свій спір. Це не сталося і новий страйк обхопив коло 130 000 робітників від стейту Мейн аж до Мехіканської затоки. Не працюють вантажники, шофери вантажних авт та моряки, які не погодилися продовжувати працю, коли спілка портових вантажників пікетує всі порти на на східньому узбережжі. Крім того страйкують друкарі в Ню Йорку вже 41 день, а в Клівленді — 48 днів. Страйк портових вантажників спричиняє денно втрат на $23 000 000, від початку страйку матеріяльні втрати є на сотки мільйонів. Страйк друкарів спричиняє [illegible] втрати робітникам, власникам 9-ох щоденників в Ню Йорку та купцям, театрам, готелям і кінам, бо публіка не знає, що діється в тому великому місті. У Філядельфії в понеділок застрайкували 5 600 транспортових робітників і спричинили те, що один мільйон мешканців того міста не може користати з підземної залізниці, трамваїв і автобусів. Вантажники домагаються загальної підвишки заробітньої платні по 55 центів від години праці, а власники кораблів дають їм по 23 центи більше за годину. Друкарі домагаються збільшення заробітньої платні на $36 тижнево, а видавці щоденників дають їм по $9 тижнево. Заповіджені є ще інші страйки в Ню Орлінсі, Луїзіяні та в Кензас Сіті, Мізурі, де не є вдоволені транспортові робітники.

Заплановане Президентом зменшення податків не відноситься до 1962 року

Вашинґтон. — Представник Податкового Уряду вияснив, що заплановане урядом зменшення прибуткових податків відноситься до прибутків із цього 1963-го року. Воно обов'язуватиме від того дня, від якого його схвалить Конґрес. Прибуткові податки за 1962-й рік треба платити згідно з досі обов'язуючим законом і про це треба пам'ятати, складаючих податкові заяви та просячи про податковий зворот, хто заплатив більше податків, ніж йому належалося. Кожний платник податку повинен знати, що він мусить на податковій заяві подати своє ідентифікаційне число, що є одночасно числом карти соціяльного забезпечення. Хто не подасть числа тотожности, заплатить $ 5 кари. Податкові заяви треба вносити до Податкового Уряду найпізніше до 15-го квітня.

КОНҐРЕС ЗДА ТАКОЖ У ЦЬОМУ РОЦІ ВІДЗНАЧИТЬ ВСТУПНИМИ МОЛИТВАМИ 22-го СІЧНЯ — РОКОВИНИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ І СОБОРНОСТИ

Вашинґтон. — Як у попередніх роках, так і цього року Конґрес З'єдинених Держав, Сенат і Палата Репрезентантів, відзначать у вівторок 22-го січня, роковини проголошення української державної незалежности і соборности 45 і 44 роки тому відповідними молитвами на початку своїх сесій. В тому дні сесію Сенату започаткує молитвою з рамени Української Католицької Церкви в Америці всч. о. Йосип Федорик з Шенандоа, Пенсильванія, а сесію Палати Репрезентантів започаткує молитвою з рамени Української Православної Церкви в ЗАД всч. о. Володимир Буката з Пасейку, Н. Дж. Також і в цьому, як і в попередніх роках, передбачається виступи багатьох законодавців з відповідними заввагами на тему проголошення української державної незалежности і соборности 22-го січня 1918 і 1919 рр. та заперечення тієї волі українського народу агресією і розбоєм комуністичної Московії. Проф. Лев Добрянський, голова УККомітету пригадав ці роковини окремим листом - меморіялом, висланим до всіх сенаторів і конґресменів.

ГУБЕРНАТОРИ НЮ ЙОРКУ І НЮ ДЖЕРЗІ ПРОГОЛОШУЮТЬ 22-го СІЧНЯ ДНЕМ УКРАЇНСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТИ

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ПРОГОЛОСИВ УЖЕ ПОСАДНИК НЮ ЙОРКУ Р. Ф. ВАҐНЕР

Ню Йорк. — Губернатор імперіяльного стейту Н. Йорк. Нелсон А. Рокефеллер в дні 9-го січня ц. р. підписав проклямацію, проголошуючи день 22-го січня Днем Української Незалежности в очолюваному ним стейті, на згадку проголошення і встановлення в тому дні 45 і 44 роки тому української державної незалежности і соборности в Києві. В проклямації згадано, що американці українського походження відзначають 22-го січня роковини волі країни своїх предків і тому губернатор закликає всіх громадян стейту, щоб вони прилучилися до тих святкувань та своїми симпатіями збільшили надії українського народу на відновлення його волі і державної незалежности. Старання в справі тієї проклямації робив з рамени УККомітету адв. Михайло Пізнак.

Днем Української Незалежности день 22-го січня в стейті Ню Джерзі мав проголосити в четвер, 17-го січня, губернатор Гюз, підписуючи в цій справі відповідну проклямацію в приявності очолюваної суддею Марселом Вагнером делеґації громадян українського походження. В хвилині, як друкується ця вістка, делеґація є в дорозі до Трентону, де її в стейтовому капітолі прийме губернатор Гюз о год. 4:30 по полудні.

В середу, 16 січня, врочисто проголосив 22-го січня Днем Української Незалежности посадник Ню Йорку Роберт Ф. Ваґнер. В полудневих годинах він прийняв в авдієнційній залі Сити Гол більшу українську делеґацію та в її приявності підписав проклямацію Дня Української Незалежности 22-го січня, відмічуючи нею встановлену волею і силою українського народу 45 і 44 роки тому українську державну незалежність і соборність та невпинну, героїчну боротьбу цього народу за свою волю після того, як вона була знасилувана аґресією імперіялістичних сусідів. На закінчення проклямації посадник Ваґнер висловлює глибоку надію, що „воля знову затріюмфує" та що „багата і славна земля України займе знову належне їй місце в сім'ї народів світу". Старання в справі проголошення Дня Української Незалежности в Ню Йорку робив очолюваний мґром Ів. Базарком Комітет Об'єднаних Американсько-українських організацій — Відділ УКК.

Українська громада в Ню Йорку — як уже інформовано — приготовляється до величавого відзначення Роковин 22-го січня Святочною Академією 20-го січня та Бенкетом 26-го січня. Рівночасно інформують, що в цю суботу, 19-го січня, радіостанція ВНУК у своїй програмі „Гендс екрос ди сі" передасть промову адв. Мих. Пізнака про „Значення Української незалежности" та українські пісні і мелодії в програмі під дирекцією Романа Мариновича. Програма триватиме від год. 6-ої до 6:45 веч.

Також з ряду інших стейтів і міст повідомляють про масову акцію проголошування губернаторами і посадниками дня 22-го січня Днем Української Незалежности, як і про відповідні заходи щоб цей День відзначити величавими імпрезами. Великі врочистості для відзначення Роковин 22-го січня заплановано, між іншим, в Гартфорді, Конн., на неділю 27-го січня. В урочистостях візьмуть участь сенатор Додд, губернатор стейту Демпсей та голова УККомітету проф. Лев Добрянський.

Конґр. Флад і Дервінскі подали в Конґресі резолюції в справі створення Палатної Комісії для справ Поневолених народів

Вашинґтон. — Демократичний конґресмен з Пенсилвенії Деніел Дж. Флад і республіканський конґресмен з Іллиной Едвард Дж. Дервінскі подали в Палаті Репрезентантів Конґресу ЗДА резолюції ПР 14 і ПР 15 в справі створення спеціяльної Палатної комісії для справ поневолених народів. Обидві ці резолюції є змодифікованою версією подібної резолюції, що була внесена на одній з попередніх сесій Конґресу. У своєму виступі з цього приводу конґресмен Дервінскі ствердив, що справа створення такої комісії має під теперішню пору основне значення і що він вірить, що резолюція матиме підтримку обидвох партій, бо навіть і спротив деяких кіл проти неї, зокрема державного департаменту і Палатної Комісії для закордонних справ унаглядню є конечність створення спеціяльної комісії для справ поневолених народів. Дервінскі підкреслив також, що поневолення Совєтами мільйонів людей поза залізною заслоною є справжньою слабістю комуністичної імперії і що увесь вільний світ і зокрема ЗДА мають моральний обов'язок пригадати світові трагедію народів поневолених комунізмом. Дервінскі заявив ще, що він і конґресмен Флад вимагатимуть, щоб подані ними резолюції були узяті на розгляд Комісії Правил уже в якнайкоротшому часі.

В АМЕРИЦІ

● **Стверджують, що президент Кеннеді** в минулому 1962-му році прийняв більше чужих голов держав, прем'єрів міністрів і міністрів, як всі його попередники в Білому Домі. 2-го січня цього року державний департамент повідомив, що всі високі гості можуть перебувати у ЗДА 10 днів, з того у Вашинґтоні тільки два дні. Таким способом Президент матиме час і на іншу працю крім приймання офіційних гостей у столиці.

● **Минулого року** до Конґресу ввійшла єдина конґресменка 49-річна вдова Шарлотта Рід. Її чоловік помер під час виборчої кампанії, і республіканці найменували її на кандидатку до Палати Репрезентантів. На пресовій конференції вона щиро висловлювала свої думки, здивувавши цим журналістів, які призвичаєні чути від політиків різні „дипломатичні" заяви. В Палаті є ще 10 інших жінок на становищах конґресменів (4 республіканки і 6 демократок), а в Сенаті є дві жінки: демократка сенаторка Морін Нюберґер і республіканка Марґарет Чейс Смит.

● **Антидефамаційна Ліґа Б'Ней Б'ріт** повідомила, що вона передасть президентові Кеннеді на прийнятті у Вашинґтоні нагороду Американської Спадщини за 1963-ий рік за його „відданість демократії, що видко зі змагань Президента поширити рівні громадянські права для всіх громадян".

● **В Атланті** в Джорджії вперше в історії тієї країни в стейтовій леґіслятурі засідав сенатор негритянського походження. Був ним 34-річний Лерой Р. Джансон, який тішився тим, що всі його щиро вітали.

● **Кожного року** до Мехіка прибувають коло 850,000 туристів, які в 95-ох відсотках є американцями. Кождий американський турист витрачає в Мехіко коло $ 400, що дає мехіканцям поважну суму твердої валюти. Мехіканський пезо є у відношенні до доляра як 12.50:1.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР У ВАШИНГТОНІ

Державний секретар Дін Раск (перший зліва) вітає на летовищі італійського прем'єра Амінторе Фанфані (з правого боку), що прибув до столиці ЗДА для переведення розмов з президентом Кеннеді й іншими членами його уряду.

Кеннеді поїде до Італії, щоб скріпити НАТО

Вашинґтон. — Пресові секретарі през. Кеннеді і італійського прем'єра Амінторе Фанфані, який тепер перебуває в ЗДА, оприлюднили на спільній пресовій конференції в минулу середу 1 ц. м., що Фанфані офіційно передав Президентові запрошення від італійського президента Антоніо Сені і від себе приїхати з відвідинами до Італії та що през. Кеннеді ті запросини прийняв. Він поїде туди впродовж 1963 року, але докладнішу дату визначать уряди у взаємному порозумінні. Невідомо теж ще, чи з Президентом поїде його дружина. Не є виключене що у зв'язку з виїздом Кеннеді до Італії він відвідає також деякі інші европейські столиці, головно Лондон. Негайне рішення Кеннеді щодо виїзду до Італії було прийняте — твердять газети — в реакції на становище французького президента де Голя, який не хоче тісної співпраці з НАТО та відкинув американську пропозицію щодо колективної відповідальности НАТО за посідання атомової зброї. Кеннеді хоче своєю подорожжю до Італії заманіфістувати підтримку Америки для Атлянтійського пакту і піднести престиж НАТО. Кеннеді конферував з прем'єром Фанфані впродовж 2-ох годин.

Фінляндія дістає літаки й ракети від СССР

Гельсінкі. — Фінські міністри закордонних і військових справ проголосили спільне повідомлення про те, що совєтський уряд погодився продати Фінляндії бомбовики МІГ-21 і ракети, вистрілювані з тих літаків до літаків. У тому самому повідомленні сказано, що протитанкові ракети Фінляндія купує у Британії. За Паризьким договором з 1947 року Фінляндія не мала права посідати таку зброю, але тепер вона порозумілась із сиґнаторами того договору, що ними були ЗДА, Британія, Франція і СССР, і вони дали вуідповідний дозвіл. Для закупна бомбовиків і ракет у Совєтах Фінляндія використає товаровий кредит на 27 мільйонів дол. Вона закупить теж у Совєтах дві фреґати, польову артилерію, мотори до стежних човнів і виряд для висадних човнів. Совєтські фреґати т. зв. Ризької кляси мають містоту 1.200 тонн і є легшими та важче озброєними від дотеперішніх, що їх мала Фінляндія. Для вишкільних цілей Фінляндія купила у Совєтів за готівку чотири літаки типу МІГ-15. Фінляндія, велику частину якої загарбали большевики в другій світовій війні, є цілком залежною економічно та військово-політично від СССР. Проте Москва дає Фінляндії розмірну свободу в її устрої та внутрішніх відносинах, щоб могти покликуватись на неї як на доказ, що Совєтський Союз може „мирно співіснувати" також з країнами іншого економічно-політичного устрою, без втручання в її внутрішні справи.

У Тоґо, після вбивства президента, хаотичні відносини

Льоме Тоґо. — У маленькій республіці Тоґо на західньому побережжі Африки, після вбивства президента Сильвануса Олімпіо і перехоплення влади змовниками, все ще панують хаотичні відносини, хоч назверх існує спокій. Змовники рішуче заперечують, наче б вони перевели державний переворот з політичних чи релігійно-расових міркувань. Вони просто хочуть повороту відносин, що були за французького панування. Таким чином, мабуть, у тому перевороті не грав активної ролі президент сусідньої Ґани, Кваме Нкрумах, смертельний ворог вбитого Сильвануса Олімпіо. Змовники покликали з закордону трьох діячів, які були в опозиції до режиму Сильвануса Олімпіо і втекли перед переслідуванням до Ґани або Дагомей. Один з них, колишній прем'єр Тоґа, 49-річний Ніколяс Ґрунітські, що його батько був німцем, а мати автохтонкою, став новим прем'єром при чому він є теж міністер закордонних, внутрішніх і військових справ. Члени давнього уряду перебувають у в'язниці. З Ґани покликано до Тоґо 27-річного популярного політика Антуана Метчі та Анані Санто.

В Ню Йорку відбувається виставка мистецьких праць Василя Кричевського

Ню Йорк. — Пам'ять видатного українського маляра графіка й архітекта проф Василя Кричевського в 90-річчя з дня його народження і в 10-річчя з дня його смерти — вшанувала Українська Вільна Академія Наук у ЗДА виставкою його малярських праць, влаштованою в залях УВАН при 206 Вест 100-а вул. у Ню Йорку. На виставці показано зразки графічних, малярських, архітектурних та інших праць цього видатного світової слави мистця, твори якого находяться не тільки в усіх музеях України, але також і в багатьох колекціях закордоном. На виставці, яка почалася вже 29 грудня ц. р., крім оригінальних малярських праць Василя Кричевського показані теж репродукції й фото його графік — обкладинок, гербів, банкнотів, як також фото про педагогічну діяльність В. Кричевського в Академії Мистецтв у Києві, починаючи від 1917 р. й у Вищій Образотворчій Студії у Львові в 1943 р. Виставка відкрита ще до кінця січня ц. р. в будні дні від 4 до 6 год. й у суботи та неділі від 3 до 5 години.

● **Французькі власті** звільнили з в'язниці і видалили до Німеччини колишнього командата німецької поліції в окупованій Франції Карля Оберґа і його адьютанта Гельмута Кнохена, які в 1954 р. були засуджені французами на смерть та помилувані тодішнім президентом Коті на досмертну в'язницю. Тепер звільнили їх в дорозі ласки. Це були останні два німці, які сиділи у французькій в'язниці, як воєнні злочинці.

БЕРЛІНСЬКИЙ З'ЇЗД ЗАГОСТРЮЄ СВАРНЮ МІЖ КОМУНІСТАМИ

Берлін. — На 6-му конґресі німецької комуністичної партії, який від вівтірка 15 ц. м. відбувається у Східньому Берліні з участю 2,500 комуністичних делеґатів із 70-ох країн, виголосив в минулу середу 16 ц. м. Нікіта Хрущов другу свою промову, в якій вправді не сказав нічого нового, проте — поруч із ніби примирливим тоном — насправді долив пального до теперішнього спору в комуністичній сім'ї. Він знову не назвав ні разу за іменем комуністичного Китаю, ані нічого з комуно - китайських ватажків, але недвозначно і цілком ясно вказував на них, коли говорив про альбанців „і тих, що їх підтримують". Хрущов загрозив, що коли комуністичний Китай не прийме головної тези нинішньої совєтської закордонної політики і комуністичної „філософії" про мирне співіснування' як засіб до осягнення комуністичного панування у світі, з виключенням війни, то його можуть виключити з „соціялістичного табору". Зате Хрущов знову кількакратно хвалив Юґославію і Тіта, що було також демонстрацією проти китайських комуністів. Хрущов знову боронив своє становище, що його зайняв в справі Куби та повторив твердження Ульбріхта, що він, Хрущов, „врятував комунізм на Кубі" від знищення, що йому грозило збоку американських „імперіялістів". Хрущов рішуче відкидав твердження китайських комуністів, наче б він „злякався" американської атомової зброї, але признав, що З'єдинені Держави розпоряджають 40,000 атомових бомб, які всилі вбити 700—800 мільйонів народу. „У світі, зараженому атомовою радіяцією, не можна будувати соціялізму" — заявив Хрущов в оборону своєї „миролюбної" політики. Хрущов відкинув теж думку про негайну комуністичну конференцію „на вершинах", бо — мовляв — хоч не можна виключити, що на такій конференції прийшло б до злагоди, проте вона напевне розпалила б ще більше нинішні пристрасті. Спершу — казав Хрущов — треба припинити пропаґандивну полеміку й напасті, а потім можна буде говорити про зустрічі. — Комуно - китайські делеґати на східньо - берлінському з'їзді сиділи ввесь час мовчки і нерухомо з кам'яними обличчями та не брали ні разу участи в бурхливих оплесках і оваціях у честь Хрущова, що їх робили з лакейською слухняністю учасники з'їзду — після кожних двох-трьох хвилин промови Хрущова, без уваги на те, що він сказав.

Захід відкидає становище Хрущова в справі Берліну

Лондон. — Речник британського міністерства закордонних справ заявив в минулу середу 16 ц. м., що становище Нікіти Хрущова щодо проблеми Берліну, спрецизоване на східньо-берлінському комуністичному збіговищі, для Британії не прихильне. Він ствердив, що в заяві Хрущова не було „нічого нового", а „становище Британії відоме". Це становище покривається з становищем всього західнього світу, а саме, що Берлін не подільний, що його правно - формальний стан визначений воєнними умовами між 4-ома великодержавами та що західні держави не зречуться свого права перебувати в Західньому Берліні ані вільного доступу до Західнього Берліну. В минулу середу Хрущов у своїй новій великій промові на згаданому східньо - берлінському комуністичному конґресі повторив вимогу перетворити Західній Берлін у „вільне місто" під прапором і ґарантіями Об'єднаних Націй. Хрущов погодився, щоб „на деякий час" в Західньому Берліні перебували ще західні ґарнізони, але теж під прапором Об'єднаних Націй, а не НАТО. Зрештою, Хрущов прославляв внутрішньо - берлінський мур, здвигнений 13 серпня 1961 року, як „перемогу" східньо - німецької „демократичної" держави, яка таким способом „закріпила" свої кордони й поставила край „злочинним елементам", що виснажували її з людської сили та приспорювали великих господарських втрат. Водночас Хрущов знову оскаржував Західню Німеччину, що вона плекає „духа реванжу" та зазіхає на „чужі" — себто східньо - німецькі — землі.

У Сирії відбулась невдачна спроба військового перевороту

Каїро. — У минулий вівторок відбулась в Сирії невдачна спроба перевести державний переворот з допомогою деяких військових частин. Хоч сирійський міністер внутрішніх справ Азіс Абдуль Карім заявив, що в Дамаску панує спокій та що тільки мала група студентів старалася робити заколот і тих студентів самі їх університетські коли[illegible] викинули з „кампусу", — проте радіо з Каїро подало, що на передмісті Дамаску прийшло до сутичок між військовими, що були „за" урядом, і тими, що хотіли скинути його. Сирія, колишня французька колонія, потім самостійна держава, сфедерувалась була з Єгиптом, але згодом відірвалась відтіль і становить знову самостійну державу. Амбітний президент Об'єднаної Арабської Республіки, Абдель Гамаль Нассер, підтримує всіма засобами ті, головно військові, кола в Сирії, які хотіли б вернутися до тіснішого зв'язку з Об'єднаною Арабською Республікою в ім'я панарабського націоналізму, з Нассером, як його лідером.

У СВІТІ

● **200 миль на північ від Атен** обсунулась земля, яка засипала 60% місцевости Мікро Ходьо, що нараховує 625 мешканців. Причиною катастрофи були затяжні зливні дощі. Одного вбитого віднайшли, 12 осіб пропали безвісти, є багато поранених.

● **Над північною Японією** впав під час лету американський ловецький літак типу „Ф-100", при чому згинув командант 532-ої тактичної ескадрилі, підполк. Ролянд де Фрези.

● **На Формозі** (Тайвані), осідку Вільного Китаю, наказано примусове щеплення цілого понад 10-мільйонового населення проти холери, за вийнятком тільки вагітних жінок і хворих на різні недуги осіб.

● **Східньо - німецький підстаршина**, який добре знав кордонну смугу, допоміг двом молодим дівчатам, які хотіли передістатись до своїх батьків в Західньому Берліні, щасливо втекти, і він втік разом з ними. Зате не бракувало в останніх днях і нових трагедій. Західньо - німецьке подружжя, яке поїхало у відвідини до Східнього Берліну, хотіло допомогти молодій заприязненій німкені втекти на Захід. Вони дали їй фальшиву довідку і їхали з нею автом, а дитину тієї жінки скрили в багажнику, давши їй передтим насонний порошок. Однак саме під час прикордонної ревізії дитина прокинулась і заплакала. Східньо - німецька поліція арештувала всіх і відвезла назад.

● **У Парижі**, недалеко зупинки „Порт де Верзайль" зударились два підземні потяги, при чому коло 40 осіб було ранених. Щасливо катастрофа сталась в часі, коли не було великого пасажирського руху і потяги були майже порожні.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

100-більйоновий бюджет

Уперше в історії мирного часу не тільки З'єдинених Держав, але й будь-якої іншої держави в світі бюджет ЗДА на 1963/64 рік виказуватиме по стороні видатків круглу суму 100 більйонів долярів. Точніше: заповіджено його на 99 більйонів, але, якщо Конґрес прийме законопроєкт про медичну опіку для старших віком осіб, сума бюджетових видатків може досягти й 120 більйонів. Тільки в 1944-му році, коли друга світова війна дійшла була до шпилю натуги, бюджет ЗДА виявив 98 300 000 000 долярів видатків. У трьох наступних післявоєнних роках бюджетові видатки щораз зменшувалися і в 1947/48 році впали до суми несповна 34 більйони з майже 8-більйоновою бюджетовою надвишкою. Корейська війна знову вишрубувала в 1953-му році бюджет до суми понад 74 більйони з 10-більйоновим дефіцитом. Після Корейської війни ця сума значно зменшилась, але в 1959/60 році знову виказує близько 81 більйон. Заповіджений тепер 100-більйоновий бюджет викаже, мабуть, 12-більйоновий дефіцит, який вже тепер викликає найповажніші застереження збоку всіх прихильників так званої консервативної фінансової політики, що вимагає зрівноваження кожного бюджету на базі „видаткуєш з того, що маєш". Проте, незалежно від того дефіциту, що його головним чином спричинило б запропоноване Президентом обниження прибуткового податку, і незалежно від боротьби, що йтиме в Конґресі за „зрізування" різних позицій, головним чином в рубриці допомоги закордонові, прихильний відгук у Конґресі і серед громадянства на промову Президента про Стан Унії є предвісником затвердження кругло 100-більйонового бюджету.

На що ж головним чином підуть проєктовані видатки? Сам Президент заповів, що вони будуть підвищені тільки на оборонні цілі, на дальше дослідження міжплянетного обширу та на оплату відсотків від астрономічних державних боргів. Фахові коментатори твердять, що, поруч з цими ділянками поважну суму проковтне ділянка суспільної опіки. Військовий бюджет осягне вже на рік 1963-64 кругло $52 більйони — значить, кожний мешканець ЗДА заплатить пересічно $277 річно на оборону країни. Ця сума зросте ще більше і разом з видатками на сферичні досліди досягне кругло 60 більйонів. До речі, коли в бюджеті на 1961-ий рік на сферичні досліди призначено було $744 000 000, то на рік 1963/64 передбачається на цю ціль вже кругло 5 більйонів; один тільки плян вислання людини на Місяць передбачає 20 більйонів, правда в розподілі на роки.

Під соціяльним характером бюджету слід розуміти не тільки збільшені видатки на соціяльну опіку, як державну аґенцію, а й усі ті видатки, що мають на цілі зменшити безробіття, отож побільшити й пожвавити публічні роботи, провести відновлення міст із знищенням нужденних дільниць, допомогти молоді перевишколитись і легше знайти працю в добі автоматизації, врешті видатки пов'язані з працею крайових інститутів охорони здоров'я. Можливо, що фонди на непопулярну допомогу закордонові будуть частинно зменшені, але ця редукція буде, мабуть, зрівноважена підвищенням сум на програму Альянсу для Поступу в Латинській Америці та на Корпус Миру, що його Президент хоче поширити й на Америку. Заощадить деякі суми пошта, яка дістала вищі оплати і — може секретаріят рільництва, внаслідок зменшення сум на консервацію харчових залишок. Але, наприклад, від долі законопроєкту про допомогу школам залежить і висота бюджету в тій ділянці.

Президент твердить, що такий високий бюджет із його дефіцитом при обниженні податків не пошкодить крайовій економіці. Потверджувала б це негайна прихильна реакція біржі. Докладні цифри бюджету і його господарські наслідки виявляться щойно в дальших місяцях у цьому і наступному році.

Конечність і моральний обов'язок

Відновлені в перших же днях дебат першої сесії 88-го Конґресу зусилля за створення постійної окремої Палатної комісії для справ поневолених націй дуже показові, а то й символічні для сучасної політичної ситуації в світі, зокрема в аспекті того велетенського змагу, що відбувається між вільним світом і комуністичною системою тоталітарного невільництва. Справа поневолених Москвою й іншими державами комуністичного бльоку народів починає ставати першочерговою, одною із найважливіших міжнародних проблем. У свідомості світової опінії і політичних кіл Заходу починає щораз більше утривалюватися переконання, що без ліквідації московського колоніялізму й імперіялізму вільний світ не доб'ється встановлення тривкого миру.

Для опанованих комуністами країн і їх національних представництв у ЗДА особливо важливий той факт, що конечність створення окремої Палатної комісії для справ поневолених Москвою народів обстоюють в Конґресі ЗДА репрезентанти обидвох найбільших американських партій — і урядової Демократичної, і опозиційної Республіканської. З рішучою вимогою в цьому напрямку виступив уже в другому дні нарад поточної сесії Конґресу демократичний конґресмен Деніел Дж. Флад із Пенсилвенії. Вимогу Флада згодом підтримав, приєднуючись до запропонованих ним резолюцій, також і республіканський конґресмен з Іллиной Едвард Дж. Дервінскі.

Внесений до Конґресового Рекорду 10-го січня цього року виступ конґресмена Флада цікавий і важливий також тим, що він є переконливою відповіддю на спроби теперішнього державного секретаря ЗДА, Діна Раска, сторпедувати заходи для створення спеціяльної Комісії для справ поневолених націй і представити саму проблему поневолених народів, як некорисну, а то й небезпечну для інтересів ЗДА. Конґресмен Флад довів у своїй промові, що, коли обстоювати твердження Д. Раска, що нібито трактування деяких народів СССР, як поневолених, було б з американського боку підтримування вимоги „розчленування СССР", як „традиційної історичної держави", тоді ЗДА мусять відмовитися від оборони права на самовизначення для таких країн, як Альжир, Конґо та Анґоля, бо в такому разі це є... намагання розчленувати дружні із ЗДА країни — Францію, Бельгію та Португалію. І тому дальшим логічним висновком з арґументів Раска мусіло б бути ствердження, що підтримування Америкою незалежних африканських держав є рівночасно ослаблюванням позиції і престижу ЗДА в Африці. Так само дуже переконливі ті уступи із промови Флада, в яких він доводить, що Державний Департамент, опонуючи проти Тижня Поневолених Націй і проти творення Палатної комісії для справ цих народів, підтримує російські націоналістичні позиції, що виявляються в безоглядному спротиві російських еміґрантів і російських комуністів прийнятій Конґресом ЗДА резолюції в справі Тижня Поневолених Націй.

І конґресмен Флад і конґресмен Дервінскі, з'ясовуючи конечність створення окремої комісії для справ поневолених народів, обстоюють водночас погляд, що активна підтримка уряду, Конґресу і громадянства ЗДА для цієї справи є моральним зобов'язанням ЗДА, теперішній президент яких Джан Кеннеді відкрито й виразно засудив совєтський колоніялізм і ствердив, що „хвиля самовизначення ще не досягла комуністичної імперії". Особливо суттєвою і актуальною — за словами обох конґресменів — є активна підтримка для цієї справи сьогодні, коли ЗДА входять у сторіччя проголошення Еманcипації, що ним записали себе славно в історії всього людства.

ЗМІНИ В ОБОРОНІ ЗДА

З урядових кол повідомили, що оборонний бюджет ЗДА в році 1964-му становитиме — $52 більйони. Та навіть оця велика сума, що творить більше як половину федерального бюджету, є замалою, щоб можна було без думки про ощадність плянувати оборону у фінансовому році, що почнеться 1-го липня цього року.

Нові винаходи в ділянці оборони приходять так швидко, що деколи щойно випродуковану зброю треба відкладати як „перестарілу". Так сталося з бомбовиками РС-70, які мали бути готові в потрібному числі лише за кілька років, але є вже тепер перестарілі, бо ворог новими засобами протилетунської оборони легко міг би їх нищити.

Військові фахівці вирішили, що доцільніше й дешевше продукувати керовані ракети, проти яких ще немає певної оборони і які можуть знищити ворога, будучи випущені з терену ЗДА, із закордонної бази чи з підводних човнів „Поляріс".

Але „старіються" також і деякі типи керованих ракет. Продукцію відомої ракети „Скайболт", яку мали б передати Англії, припинено і її місце займають тепер ракети „Мінутмен" та згадана вище „Поляріс". На думку секретаря оборони, 2 000 цих ракет вистачить на те, щоб Москві пропала охота починати атомову війну проти ЗДА чи когось із їх союзників.

Крім цієї основної зміни в ділянці повітряної зброї, переводяться важливі зміни і в інших родах зброї: у фльоті та піхоті.

Кілька років тому вважали, що атомова зброя дасть першенство летунству і поставить в тінь армію і фльоту. Тепер думають інакше. І тому збільшується число вояків, головним чином морської піхоти, а корабельні залоги вишколюються в умінні робити висади при всяких умовах, бо не виключені війни, ведені звичайною, а не атомовою зброєю. Такі війни вже давно ведуться у В'єтнамі та в Конґо. Тож і летунство потребує транспортових, на короткі відстані, літаків, а фльота — малих кораблів та човнів.

Тепер поза кордонами ЗДА перебуває майже мільйон американських вояків. До того ж ЗДА утримують в чужих країнах 150 військових баз, і все це коштує три більйони долярів річно.

З огляду на це уряд ЗДА поставив перед собою дві цілі: незначно збільшувати витрати на оборону і розбудову тільки наймодернішу і найбільш конечну зброю. Друга ціль уряду: добитися, щоб американські союзники в Европі і на інших континентах дбали більше про свою власну оборону.

Наприкінці минулого року ЗДА мали вже майже 500 далекосяжних ракет всередині країни, на підводних човнах „Поляріс" і на військових базах довкола СССР. В 1963-му році це число ракет має подвоїтися, а в наступних роках плянується вже масову продукцію ракет „Поляріс" та „Мінутмен".

У 1967-му році ЗДА матимуть 41 підводний човен „Поляріс", урухомлюваний атомовою енерґією. Кожний із таких човнів має 16 ракет силою одного меґатона, які можуть знищити найсильнішого ворога наглою атакою. Тепер ЗДА мають 9 підводних човнів із ракетами „Поляріс", а в 1963-му році це число збільшиться до 17.

Успішно розвивається також продукція далекосяжних ракет „Мінутмен". Ракети цього типу встановлюються у Монтані в глибоких сильосах у віддалі 6 миль одна від одної. Їх можна випускати кожної півхвилини. Фахівці твердять, що большевики мусіли б зужити 8 ракет, щоб знищити одного „Мінутмена".

В 1965-му році „Мінутменів" і „Поляріс" має бути — 2 000. На думку фахівців, цього вистачає для відстрашення совєтського агресора. Тому Департамент Оборони „заморозив" бомбовики РС-70.

В цій справі грають ролю й фінансові причини. Секретар оборони МекНамара обчислив, що за $1 більйон можна випродукувати й утримувати протягом 5 років 250 „Мінутменів". А за $2.5 більйона, що їх треба було для завершення програми „Скайболту", можна випродукувати й утримувати 5 років 625 „Мінутменів".

Ракети не потребують закордонних баз, які можуть бути загрожені не тільки ворогом, але навіть союзниками.

Однак ЗДА мають у своїм розпорядженні понад 2 000 бомбовиків із коротким засягом, які, знаходячись на базах недалеко совєтського кордону, змушують Москву втримувати коштовну протилетунську оборону.

Про зміну в системі оборони ЗДА можна буде довідатися, коли опубліковані будуть числа оборонного бюджету.

І так, армія домагається грошей на виряд і озброєння для ведення так званих малих воєн: легкої зброї, швидких вантажних та особових авт, гелікоптерів і малих літаків. Продукція ракети „Ніке - Зевес" буде применшена, бо фахівці не довіряють успішності цих ракет, а загальна їх ціна становила б аж $10 000 000 000.

Фльота жадає фондів на продукцію ракет „Поляріс" і на засоби оборони проти совєтських підводних човнів число яких швидко зростає. Старі кораблі плянується замінити новими. Будову великих атомових кружляків і літаконосців в програму не включено.

Про летунство ми вже згадували вище. Треба лише додати, що воно на спілку з фльотою реалізує 5-більйоновий плян будови джетових бойових літаків.

Провідні особи в уряді і військових колах вірять, що зміни в обороні ЗДА у високій мірі скріплять збройні сили цієї країни і таким чином запевнять мир у світі.

УКРАЇНІ

Мені нічого не треба,
Тільки землі твоєї —
Твого чорного тіла;
Тільки шматок неба —
Синього, наче очі,
Якими дивиться мила.
Банальним боюся бути,
Боюся тобі сказати
Мовлене вже людьми.
Боюся брехні отрути.
Життя тобі простягаю
Зі сміхом, трудом, слізьми.
Візьми!...

ВІТАЛІЙ КОРОТИЧ

БУНТ ПРОТИ СОЦРЕАЛІЗМУ

Тяжко було б провести — як дехто пробує — паралель між настроями та дискусіями, що напередодні мадярської революції 1956-го року палахкотіли в літературному клюбі ім. Петефі в Будапешті, і тими приглушеними голосами, які останнім часом доходили до нас з літературно - мистецьких кол потойбіччя, з Совєтського Союзу. Бо вже на самий факт влаштування в Москві виставки малярів - абстракціоністів зареаґувала компартія в особі Хрущова так гостро, що й ті приглушені голоси враз ніби замовкли. У властивому йому тоні Хрущов „розкритикував" цих малярів, образивши їх самих, сплюгавивши їхні твори і виразно давши зрозуміти, що нічого іншого, крім соцреалізму, партія не потерпить.

Така гостра реакція найголовнішого інтерпретатора партійної лінії, очевидно, насторожила, злякала, а то й приголомшила ті совєтські мистецькі кола, які щиро повірили були, що культ Сталіна з усіма його атрибутами пішов у непам'ять.

Постає питання: чому, здавалося б, безневинний абстракціонізм, засобами якого мистці також можуть пропаґувати комунізм, викликає таку шалену лють серед партійної верхівки, чому такий нищівний похід веде проти нього партія? Адже ж у перших роках революції всяке новаторство в мистецтві, всі оті кубізми, урбанізми, конструктивізми — все це вважалося за ознаку правдивої революційности. І Ленін, найвищий арбітр при розв'язуванні всіх проблем, який колись у листі до Кляри Цеткін жартома заявив, що „за новим мистецтвом нам, старим, тяжко поспівати, ми будемо шкутильгати позаду", — не поборював його, як не поборював і поетів-модерністів, вважаючи, що суть не в тому, як малювати й писати, а що малювати й про що писати. А втім, Леніним якраз і побивають тепер большевики всяку спробу відійти від придуманого Сталіним соцреалізму.

Відповідь на це питання проста: всякий новий напрям у літературі і мистецтві, всякий свіжий подих глибоко ворожий контрольованому партією соцреалізмові, отій закостенілій, наперед вирішеній схемі, в якій мусить укладатися і творити мистець во славу комунізму.

Головний комуністичний ідеолог Л. Ільїчов на зустрічі керівників партії з діячами літератури і мистецтва 17-го грудня минулого року спробував був теоретично уґрунтувати й оправдати брутальний виступ Хрущова на виставці. Основну тезу його довгої промови можна було б звести до таких слів: формалізм, абстракціонізм і все інше, що не є соцреалізмом, суть „капітулянтство перед чужою ідеологією, відвертий випад проти програми КПСС". І тому: „Партія керувала і керуватиме, формувала і формуватиме результати мистецького процесу в нашій країні".

Ця зустріч, очевидно, не була запланована, бо передувала їй незвичайна, а за Сталіна й неможлива, подія: три колективні листи на ім'я Хрущова, підписані „представниками різних груп мистецької інтеліґенції", отже не тільки абстракціоністами.

В дуже обережній формі, в підкреслено льояльному тоні згадані вище представники інтеліґенції, занепокоєні виступом Хрущова, просять його в одному з цих листів „зробити все, щоб не повторилось те, що мало місце в період культу Сталіна". Вони пищуть: „Якщо ми всі звертаємося до Вас, Нікіто Сергеєвичу, з цим листом, то тільки тому, що хочемо сказати з усією щирістю, що без можливости існування різних мистецьких напрямків мистецтво приречене на загибіль. Ми бачимо тепер, як починають тлумачити Ваші слова на виставці малярі того самого напряму, який єдино процвітав за Сталіна, не даючи іншим можливости працювати й навіть жити. Ми глибоко віримо, що Ви не хотіли цього і що Ви проти цього. Ми звертаємося до Вас з просьбою спинити в галузі образотворчого мистецтва поворот до минулих методів, що є противні всьому духові нашого часу..."

В уривку з другого листа, відчитаному Ільїчовим, пропонується „мирне співіснування всіх напрямків у мистецтві". Цей лист, після того, як його авторам „вияснено", що співіснування в мистецтві рівнозначне із співіснуванням в ідеології, — негайно відкликано. Третій лист Ільїчов не оголошував.

Противники соцреалізму, яких всіх на купу називає Ільїчов абстракціоністами, не просто собі плекають мистецтво, але навіть переходять до активних дій. „Вони, — заявив Ільїчов, — організують виставки своїх „творів", настирливо реклямують їх по всій країні і поза нею, видають себе за єдиних представників справжнього мистецтва, а всіх, хто стоїть на позиціях соціялістичного реалізму, називають „консерваторами".

Оце слово „консерватори" найбільше дратує і непокоїть большевиків — носіїв „найпроґресивнішої в світі" ідеології Маркса - Леніна. Що більше, — заявляє Ільїчов, — „вони (тобто противники соцреалізму) навіть ставлять під сумнів, як перестарілі, висловлювання В. І. Леніна і рішення партії про реалістичне мистецтво".

Ільїчов у своїх виступах не обмежується мистцями - абстракціоністами, — він згадує з притиском бунтарів - протестантів у музиці, літературі і кінематографії. Виходило б, всі галузі мистецтва і літератури заражені в Совєтському Союзі „чужою ідеолоґією".

Окремо згадав Ільїчов про передану через якогось туриста і видану в Ню Йорку книжку поезій А. Єсеніна-Вольпіна, своєрідний філософський віршований трактат ненависника совєтського режиму, сина колись популярного в СССР поета, що в 1926 році покінчив самогубством.

„Єсенін - Вольпін, — заявив Ільїчов, очевидно, щоб застрашити бунтівливих модерністів, — з презирством пише про нашу молодь, закликаючи її до найчорніших справ. Живлячи свої думки соками жовчевого міхура і ненавидячи все на світі, він навіть тим, хто піде за ним, необіцяє нічого доброго. „Убивайте всіх!" — ось його заклик. У віршах Єсеніна - Вольпіна його ідеал виглядає так:

Я не знаю, чому я живу
І чого я хочу від звірів,
Що замешкують злу Москву.

І так мистецька виставка, що пройшла б мало ким помічена, якби не скандал, що його учинив там Хрущов, набрала світового розголосу. Треба було аж двох виступів секретаря ЦК КПСС в справах ідеології, треба було спеціяльної „зустрічі" партійних керівників із мистцями і літераторами, треба було змобілізувати всю пресу, щоб, як кажуть большевики, „вправити мозки" кому треба. Але чи скінчилось на тому?

Ільїчов змушений був прилюдно визнати факт ідеологічного розходження передової частини мистецької інтеліґенції з комуністичною партією. Не в справі лише абстрактного мистецтва, яке, зрештою, було тільки приводом, але в куди важливішій справі. Бо „боротьба із залишками культу Сталіна", яку розв'язали в Кремлі, всилу своєї логіки, не може вже спинитися на тих межах, які визначили їй у Центральному Комітеті. Її внутрішній механізм не можуть загальмувати вже ані Хрущов, ані Ільїчов. І тому диктаторські тиради Хрущова на виставці навіть льояльні до совєтського режиму представники інтеліґенції трактують, як спробу завертати колесо історії назад, як вияв консерватизму, ретроградства, як поворот до часів культу Сталіна.

Ільїчов своїми вияснениями „ленінських єдиноправильних позицій" нікого не переконав. Він виступав з тих позицій так, як колись у царській Росії виступали перед зворохобленою студентською авдиторією реакційні професори - чорносотенці „вправляючи мозки" молоді. Він — ретроград, консерватор хапається старих, змертвілих форм, від нього ми нічого нового не почуємо, — так, либонь, думали, слухаючи його, молоді мистці і літератори.

В. С-ко

Скільки можна скористати з запроєктованого Президентом зменшення податків

Вашингтон. — Департамент Скарбу опублікував таблиці про те на скільки були б зменшені прибуткові податки, коли б Конґрес ухвалив запропонований президентом Кеннеді податкову програму. І так самітна особа з річним прибутки $3,000 мала б зменшений податок на $104; з прибутком $5.000 — $176; $7,500 — $289; $10,000 — $428. Дві особи, які роблять спільну податкову заяву, при прибутках $3.000 мали б зменшений податок на $90; $5.000 — $172; $7,500 — $262; $10.000 — $352. Спільний податок від чотирьох осіб при річному заробітку $3.000 виносив би $18 (тепер становив $42); $5.000 — 124; $7,500 — 214; $10,000 — $304. Розуміється, що хто мав би якісь суми вільні від оподаткування, то він платив би ще менший податок. Найбільше скористали б на зменшенні прибуткових податків ті, що найменше заробляють. І так родини мали бзменшити податок на 30% від $3,000 прибутку, а від $20,000 прибутки на 20,4%.

РЕЗОЛЮЦІЇ ВОСЬМОГО КОНҐРЕСУ УККА

ЩО ВІДБУВСЯ В НЮ ЙОРКУ 12 - 14 ЖОВТНЯ 1962

(4)

Тому, що український нарід навіть в найстрашніших обставинах цього свого поневолення проявив величезну вітальну силу і не перестав, всупереч окупаційному комуно-московському теророві і народовбивству, творити нові великі вартості в культурній і технічній ділянках; і

Тому, що в цій визвольній боротьбі українського та всіх інших поневолених націй вітальну вартість має зрозуміння тієї боротьби у вільному світі та активна допомога того світу, що є також в його власному найкращому інтересі; і

Тому, що в тій боротьбі не меншу вартість має солідарність та взаємне зрозуміння і взаємна допомога всіх поневолених націй; і

Тому, що в цих своїх змаганнях-боротьбі український нарід очікує в першу чергу максимального зрозуміння і максимальної допомоги від кровно споріднених з ним земляків своїх, громадян вільних країн, головно від нас, американських українців, як і

Тому, що таке зрозуміння і така всебічна допомога є в найкращому інтересі нашої країни, З'єдинених Держав Америки, та всіх миролюбних і волелюбних націй світу,

ОТЖЕ ТОМУ ВОСЬМИЙ КОНҐРЕС АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ РІШАЄ І ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Переслати українському народові свій палкий, братній привіт та висловити йому свій подив і своє повне співчуття і солідарність у його боротьбі за волю і незалежність та врочисто приректи йому в цій боротьбі всю можливу нашу допомогу;

2. Висловити в імені українського народу, який в неволі не має можливостей того явно вчинити, нашу спільну й непохитну рішучість довести всіми своїми силами і засобами до відновлення самостійної і соборної, ні від кого незалежної народоправної Української Держави;

3. Запротестувати перед усім цивілізованим світом проти поневолення української нації та проти варварської практики народовбивства і колоніяльної експлуатації, що її стосує Москва в Україні і над українським народом;

4. Зокрема запротестувати і найгостріше натаврувати розгромлення та переслідування Москвою Української Автокефальної Православної Церкви та Української Католицької Церкви і продовжуваного ув'язнення її первоієрарха митрополита-ісповідника Йосифа Сліпого, і всіх інших Церков; проти варварського морального і фізичного терору Москви, скерованого на нищення української культури і її творців; запротестувати проти народовбивчого московщення українських міст і сіл, московщення шкільництва в Україні, винищування пам'яток української культури та зусилля вповні зліквідувати не тільки політичну, але й духово-культурну та суспільну самобутність українського народу;

5. Зокрема і якнайгостріше перед усіми народами світу запротестувати і натаврувати рішення останнього 22-го з'їзду комуністичної партії Совєтського Союзу про „злиття націй", скероване на остаточну ліквідацію всіх не-московських націй Совєтського Союзу;

6. Закликати всі національні меншини в Україні, включно з московською, солідарно допомагати українському народові в його боротьбі проти совєтського народовбивства і колоніялізму, бо це є також в їхньому життєвому інтересі; тільки у вільній і незалежній Українській Державі вони зможуть вільно жити та свобідно розвиватися, як рівні з рівними;

7. Закликати всі національні групи у вільних країнах, як і всі поневолені народи до повної солідарности в боротьбі проти рабовласницької комуно-московської імперії та її народовбивчих і колоніяльних практик в поневолених нею країнах, протестуючи рівночасно проти тих короткозорих політичних груп і провідників, які — не зважаючи на факт, що їхні народи самі в комуно-московській неволі — практично допомагають окупантові своїми декляративними претенсіями до частин української етнографічної території;

8. Окремо запротестувати проти народовбивчої та колоніяльно-експлуатаційної практики сателітного польського уряду супроти українського населення на залишеній з ласки Москви при Польщі українській етнографічній території (Лемківщина, Надсяння, Холмщина та Підляшшя) та супроти українців, що їх з тієї території безправно переселено на польські землі, а також запротестувати проти переслідування і денаціоналізації українського населення комуністичним чехословацьким урядом на Пряшівщині;

9. Засудити і натаврувати всіх вислужників Москви української і не-української національности, які в сьогоднішній українській дійсності допомагають Москві поневолювати український нарід;

10. Доручити новообраним керівним органам Українського Конґресового Комітету поробити всі можливі заходи на американському і міжнародному форумах та перед американським урядом і за його посередництвом перед Організацією Об'єднаних Націй, щоб від них добитися засуду і натаврування комуно-московського імперіялізму та народовбивчої і колоніяльно-експлуатаційної практики і тоталітарного терору в Україні та в інших поневолених країнах;

11. Засудити, натаврувати і запротестувати проти комуно-московського терору та актів скритовбивства, виконуваних у відношенні до української еміґрації у вільних країнах, що колись проявилося в терористичних скритовбивствах Симона Петлюри і Євгена Коновальця, а тепер в таких же скритовбивствах Степана Бандери і Лева Ребета;

12. Запротестувати проти розкладницької роботи комуно-московських аґентур при допомозі радіопересилань і друкованої пропаґанди та доручити УККомітетові поробити всі потрібні заходи для відплатної пропаґандивної акції;

13. Засудити зловживання комуністичною Москвою договору про культурний обмін для шпигунських та розкладницько-пропаґандивних цілей та домагатися від уряду ЗДА, щоб він у своїх пертрактаціях та договорах з Совєтським Союзом мав на увазі поневолення тією імперіялістичною потугою українського та інших неросійських народів, щоб трактував ці народи як окремі нації і в цьому зокрема: сам не користувався поняттям неіснуючого „совєтського народу" та не підписував жадних документів, на яких було б таке поняття, бо воно допомагає комуно-московському народовбивству; застосовував засаду рівности і окремішности українського та інших поневолених народів в своїх радіопересиланнях „Голосу Америки", достосовуючи його програму до справжніх визвольних бажань і змагань тих народів, а не до окупаційної дійсности, як також застосував цю засаду в своїх публікаціях, видаючи журнал „Америка" в українській мові та в мовах інших поневолених не-московських народів.

УКРАЇНСЬКА СПІЛЬНОТА В АМЕРИЦІ І УККА

Тому, що український нарід на рідній землі поневолений і не має можливости сам за себе говорити і заступатися перед вільним світом, і

Тому, що ми, американські українці, маємо з цим народом кровний зв'язок та найкраще знаємо і розуміємо його прагнення і змагання, і

ОЛЕНА КУЛЬЧИЦЬКА

Відзначення 85-ліття з дня народин

Науковою Конференцією, що відбулася в жовтні 1962 р. в Українському Інституті Америки в Ню Йорку, Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА відзначило 85. річчя з дня народин малярки Олени Кульчицької, мистця широкого діяпазону та високої культури.

Конференцію відкрив та нею проводив проф Богдан Загайкевич. В доповіді про життя й творчість О. Кульчицької проф. Загайкевич відмітив багатогранний талант тієї визначної малярки та її великий вклад у скарбницю української культури. Як живописець, офорист і гравер — Кульчицька поширила тематику українського образотворчого мистецтва; в своїх творах вона змальовувала й красвиди й портрети, мертві природи та композиції релігійного характеру; вона дала також цикли ілюстрацій народного побуту й звичаїв та взори народньої ноші і народньої архітектури. Опанувавши бездоганно потрібне до цього технічне знання у Віденській Кунстґевербешуле, Кульчицька послуговується в своїй творчості різними засобами художньої техніки. Вона відновлює техніку офорта, деереворізу і лінограв'юри та працює також в емалії. І у всіх тих формах образотворчого мистецтва виступає її творча енергія з однаковою напругою у підході до вибраних нею мистецьких тем.

Перші кроки художнього навчання Кульчицька провела у Львові, де вчилася у Львівській ремісничо-промисловій школі, а опісля в студії Батовського і Братковського. Дальшим етапом її студій була Віденська Кунстґевербешуле. Широке охоплення цією школою різних галузей образотворчого мистецтва стало підвалиною майбутньої технічної багатогранности Кульчицької. Тут вчилася вона, крім олії й акварелі, малювати пастелею, познайомилась з технікою фрески і мозаїки, з офортом і ґравюрою, з художньою емалією та декоративним мистецтвом. По одержанні диплому 1908 р. Кульчицька відвідала ґалереї Мюнхену, Парижу і Лондону та жила деякий час на побережі Ля Маншу.

У першому періоді своєї творчости Кульчицька будувала свої твори в більшості на сюжетах життя українського села, працюючи в олії, акварелі, чорно-білій і кольоровій лінограв'юрі, в офортах, емалії та скульптурі. Більше уваги, у тому часі, присвятила Кульчицька пейсажам, виявивши себе талановитим акварелістом. Її пейсажі свідчать про тонкі відчуття тону і гармонії кольорів.

З черги Кульчицька займається педагогічною працею у Львові і Перемишлі, на протязі коло 30 років. З переходом на емеритуру переноситься Кульчицька у 1938 році, з мамою і сестрою, до Львова, де працює в Етнографічнім Музею Наукового Товариства ім. Шевченка. У Львові проживає Кульчицька і досі.

Свої твори виставляла вона у Відні, Львові (1910), Кракові (1911), а далі на першій українській виставці у Києві 1911 р., на якій експонувала 12 своїх картин, та на наступній виставці у 1913 році. Опісля виставляла вона у Варшаві, Познані і інших містах.

Тематика дальших творів Кульчицької є незвичайно різноманітна та багата. Вона займається долею селян-еміґрантів, у ярких красках представляє спустошення першої світової війни, що мусіла й її поселити на деякий час у Відні; вона описує життя-буття гуцулів, красу та багатство рідної землі, архітектурні пам'ятки Львова та ін.

З ілюстративної діяльности Кульчицької треба згадати її цикл „Історії княжих часів", ґалерею портретів українських поетів та письменників, з цитатами їх творів, ілюстрації до „Української народньої мітології" Гнатюка, малюнки до новелі Стефаника „Дорога", ілюстрації до ювілейного видання „Тіней забутих предків" Коцюбинського, ілюстрації „Першої читанки", „Світа Дитини" та іншої дитячої літератури і вкінці видання листівок, пов'язаних зі Святами Різдва та Великодня, з народнім побутом і народнім декоративним мистецтвом і т.д.

Окремою ділянкою праці Кульчицької була галузь етнографії та декоративно-прикладного мистецтва. Д-р Марія Кобринська, у своїй доповіді п. н. „Олена Кульчицька як етнограф" зазначила, що Кульчицька ввійшла в історію української культури не тільки як видатний мистець і гравер, але одночасно як визначний дослідник української етнографії. Кульчицька спопуляризувала українське народне мистецтво, піднесла його красу та багатство та утривалила у художній формі умовини життя та побуту нашого народу.

У 74 таблицях альбуму народних одягів західніх українських земель, Кульчицька подала зразки народньої ноші Полісся, Волині, Поділля та Карпат — одягів святочних та буденних, літніх і зимових. Під цю пору ті зразки мають також і історичну вартість. Малюнки народнього одягу виготовлені є з натури. Побіч взорів одягу подає Кульчицька його деталі, вишивки, зачіски, убір голови і ін.

Разом з сестрою Ольгою опрацювала вона також і килимові композиції Поділля, Гуцульщини, Полтавщини і Київщини. В ділянці народньої архітектури Кульчицька подала зразки дерев'яного та кам'яного будівництва: церков, дзвіниць, житлових будівель та цвинтарних брам, підкреслюючи вмілість народних майстрів зв'язати свій твір в одну гармонійну цілість із довкіллям.

Проф. Дем'ян Горняткевич подав жмут спогадів про перемиський Парнас. На історичних традиціях Перемишля виховався в другій половині 19 ст. гурток малярів-українців, які відіграли велику ролю в історії нашого мистецтва. До того гуртка належав Теофіл Копистинський, який здобув собі поважне становище серед нашого громадянства як церковний маляр і іконописець, що своєю мистецькою діяльністю обіймав у тому часі цілу українську етнографічну територію Галичини. Його наступник Антін Пилиховський працював в історичній тематиці. З інших малярів того ж гуртка треба згадати також Олександра Скрутка, який визначився як портретист, його ученицями були Стефанович-Ольшанська і Зарицька, що під цю пору проживає в Парижі. Важливу ролю в культурному житті Перемишля відгравали також, впродовж довгих років, Олена Кульчицька та її сестра Ольга, що в цілості присвятили себе компонуванні і виробництві стилевих килимів.

Українські мистці Перемишля найшли визначну підтримку в особі еп. Константина Чеховича.

Проф. Горняткевич обговорив діяльність Літературного Клюбу в Перемишлі, в якому працювали, між іншими, Ольга і Олена Кульчицькі, та Ольга Ціпановська, проф.. Б. Загайкевич і інші.

На початку своєї доповіді на тему „Олена Кульчицька на тлі українського мистецтва", проф. Антін Малюца обговорював ті ідеї, що тепер домінують в мистецтві, які в першому десятиріччю 20 віку починали щойно кристалізуватися. В ті часи малярство академічного ідеалізму з історичною і великою тематикою та малярство побутового реалізму не вистачали та не задоволяли ані молодшого покоління мистців ані вибагливішої публіки. Тому мистці почали шукати коріння мистецтва в т. зв. неісторичних, екзотичних, народніх мистецтвах примітивізму, інші творили новий стиль, відмінний від дотеперішніх стилів, опертий на арбітральній волі мистця. Постала теж теорія, що сама лише форма мистецького твору є носієм змісту і вона знайшла згодом свою витончену реалізацію в творчості Архіпенка. Прелеґент обговорив прояви абстрактної композиційности в мистецтві та символізму, як вислову особистого світогляду-філософії мистця. Представниками символізму в українському мистецтві були напр. Юхим Михайлів та Олекса Новаківський.

Пригідним полем для експериментування новими ідеями в мистецтві стали школи ужиткового мистецтва. Віденська школа відкрила перед Кульчицькою широкі горизонти мистецької творчости, а вище згадані ідеї мистецтва та віденські студії зробили її вражливою на народне мистецтво та дали їй нахил до декоративности і легкої стилізації. Вона уможливила Кульчицькій передавати символічно в своїх творах душевні переживання, головно з часів першої світової війни.

Пізнання творчости Кульчицької дозволяє нам аналізувати шлях, яким розвивалися мистецькі ідеї на початку нашого століття. Воно вказує також на те, що не нові ідеї є важні, а важними є горизонти, які ті ідеї відкривають перед молодими талантами.

На закінчення цієї незвичайно вдалої Конференції чисельно зібрана публіка оглянула виставку праць Кульчицької та матеріялів і видань про її творчість. Експонати на виставку переслали: проф. Б. Загайкевич, п-ство Кобринські, Кочани, Л. Р. Лепкі, Мосевичі, Никифоряки, Падохи, В. Савчаки, Турко, і Ястремські, за що Управа НТШ складає їм найщирішу подяку. З нагоди цієї Конференції Наукове Товариство ім. Шевченка та Об'єднання Українських Мистців Америки переслали хворій Ювілятці найщиріші вітання та побажання многих літ і дальших успіхів у її праці.

Р. Кобринський.

Історія України еспанською мовою

Передімною книжка в еспанській мові в 687 стр. друку, 15 х23 цм. Заголовок її: **Historia de Ucrania. Prof.** Demetrio Doroshenko. Prologo: Dr. Angel Antonio Castellan; Apendice y notas: Enrique A. Martinez Codo. Representacion Central Ucrania, Buenos Aires, 1962.

Днів кілька тому стрінув маленьку замітку у „Свободі" про появу цієї монументальної, в еспанському світі, книжки. Згадка безумовно замала про працю того маштабу, бо вона стане базою спростувань московських і польських брехонь й нахабности про нашу батьківщину серед еспаномовного населення, яке абсолютно не є наставлене зле проти нас. Коли й висказує й пише щось зле проти нас, то лише тому, що нас не знає; лише тому, що московська еміграція із своїми „генералами" й „полковниками", а польська із своїми „граб'ями" зуміла так поінформувати еспаномовний світ.

Вже сам факт перекладу 687 сторінок друку — це колосальна праця. А коли додамо, що їх треба переписати, скореґувати, видрукувати, оправити і... розіслати (даром здебільша) для пропаґанди української справи, зрозуміємо, яку велику працю виконали наші українські поселенці в Арґентині під керівництвом Української Центральної Репрезентації (УЦР).

Наукову оцінку історії безумовно дадуть наші науковці. Ціль цієї статті є звернути увагу на саму появу цієї книжки; на працю групи чи одиниць над її виданням; звернути увагу на інтелектуальні сили еспанського світу, які сьогодні вже зовсім, переважно безінтересовно, співпрацюють з нами; звернути увагу всім тим, які приїхали з еспаномовного в англомовний світ, і знають еспанську мову, що їх обов'язком є підтримати видання, поширити там, де ті, що її видавали, не спроможні.

Починається книжка сторінкою, якій наголовок в еспанській мові: „Признання. — Видання цієї книжки проф. Дмитра Дорошенка було можливе завдяки фінансуванню Т-ва Купців і Промисловців в республіці Арґентині, яким хай нам буде дозволено зложити подяку за їх патріотичні зусилля, які нам дозволяють в цей спосіб увійти в еспаномовний світ з історичним вияснювальним твором нашої далекої і сьогодні поневоленої батьківщини". Далі слідує коротка подяка всім тим, які брали участь в „малопритягаючій праці перекладів, редакції, коректи і друку".

До цих сухих й коротких слів обов'язково треба додати, що члени Т-ва Купців і Промисловців не тільки фінансували цю монументальну річ, вони й досьогодні працюють над її поширенням. Варто згадати лише кілька прізвищ того Т-ва, що за ціль своєї „купецької" амбіції взяли видання історії: д-р В. Іваницький, Іван Григоращук, Теодор Хомишин, Вол. Савич, М. Самоверський, О. Кузьмич та інші. Та вартість їхніх пожертв і праці ще в тому, що їхні приватні підприємства не створені на обслугу і потреби українців.

Не має двох слів, що за цей лише твір імена їх повинні ввійти в історію нашої еміґрації як взір свідомости й патріотизму. На цьому місці варто б було звернути увагу всім нашим купцям і промисловцям Параґваю, Венесуелі, Мексіка — станути рука в руку з тими ж у Буенос Айресі і помогти в той спосіб поширити правду про Україну.

Довгі роки праці організації, в першу чергу Т-ва „Просвіта" та Т-ва „Відродження" в Арґентині над освідомленням еспаномовного світу про Україну дали свої позитивні наслідки. Наглядним доказом є хоч би щойно видана Історія України. Сьогодні вже не проблема знайти серед еспаномовних інтелектуалів людину, яка визнається в нашій історії й про це заявляє публічно.

І ось пролог до тої ж історії написав доктор філософії й професор історії університету в Буенос Айресі п. Анґел Антоніо Костелляп.

І ось що він пише про цю Історію в перших словах свойого прологу: „Оце видання в кастелянській (еспанській) мові Історії України професора Дмитра Дорошенка, розпочате за ініціятивою Укр. Централ. Репрезентації в Буенос Айресі, виповнює дуже конечні потреби історіографічної бібліографії в нашій мові". —

А далі:

„Кожний культурний читач, скінчив він чи ні середню школу, знає дуже мало історичний процес Сходу Европи, в нутрі слов'янських народів, і дуже часто помиляє поняття образу національностей...."

Вияснюючи конкретно поняття назви „Русь", яку для імперіялістичних цілей перебрав в 1713 р. цар Петро І, продовжує: „включно з цим привласненням собі неналежного права, доля України зістала пересуджена, яка не могла більше знести сили сусідньої держави".

І кінчається пролог:

„Сторінка України, як багато інших в европейській історії, продовжує бути отвореною, а її нарід, уярмлений або на вигнанні, сподівається, що його власний біль матиме відроджуючі наслідки."

Та він не одинокий наш приятель. В тій самій Історії стрічаємо другого українського приятеля, що теж вже кілька літ працює безінтересовно серед своїх земляків-арґентинців, інформуючи правдиво про Україну. Це професійний і добре відомий в Буенос Айресі журналіст пан Енріке А. Мартінез Кодо. Він опрацював додаток до Історії у 80 приблизно сторінок друку. Історія проф. Дорошенка кінчається 1937 роком. До найновіших часів, включно із всякими коментарями, опрацював п. Е. А. Мартінез Кодо.

Переїжджаючи через Буенос Айрес до ЗДА мав я нагоду особисто запізнатися з цим нашим приятелем у Т-ві „Просвіта". У розмові з ним я кинув щире питання, що його привело до українців, і він мені розказав ось яку історію:

Як професійний журналіст жадний кожної новини стрінув одного дня припадком в кіоску Буенос Айресу „Украпія Лібре", яку видає УІВІ (Український Інформаційно-Видавничий Інститут). Мало заінтересований переглян у в книжку і залишив без глибших студій. Але одного дня стрінув в арґентинській пресі вістку, що в Україні відбувся суд над повстанцями, яких засуджено на смерть. Це його здивувало. Якщо це так? Хрущов „угроблює" Америку, а тут якісь повстанці в самому т. зв. СССР не складають зброї, не жаліють життя! Це ж хіба справді незламна ідея мусить жевріти у душах тих борців.

І він отворив „Україна Лібре" і почав студіювати. З одного числа він зрозумів, що українців лучить якась незломна ідея; якась майже фанатична віра у своє відродження, у відродження своєї держави. Він побачив, що Україна, це не провінція Росії.

Щоб пізнати це все — замало одного числа „Украпія Лібре", отже він рішив одного дня піти на подану в книжці адресу. Само собою, тут йому дали більше потрібного матеріялу і він зрозумів українців, він їх полюбив, полюбив їхню вдачу, характерність і незломність у боротьбі за свої ідеали і... рішив їм помогти...

І справді за коротких два чи три роки п. Енріке А Мартінез Кодо вияснив в одному з найпочитніших щоденників Буенос Айресу трагедію Вінниці у кількох статтях; він не поминає найменшої нагоди станути в обороні українського імени там, де його земляки, з несвідомости чи злих підшептів, стараються зашкодити українській справі.

Для кращого зрозуміння українців п. Енріке А. Мартінез Кодо почав вивчати українську мову.

Нова праця — Історія — стільком людям і організаціям розкаже правду про Україну. Вона піде по бібліотеках еспанських університетів, товариств, організацій. Не має сумніву, про це подбають ті, які зуміли її видати. Наше завдання легше: помогти їм матеріяльно, а тепер затяжна матеріяльна криза в Арґентині.

Тому звертаюся, в першу чергу до всіх тих, що переїхали з Полудневої Америки до ЗДА і Канади, і до всіх українців доброї волі: закупіть хоч один примірник для висилки до якоїсь бібліотеки. Ціна на тутешню валюту (5 долярів) доступна для кожного, хто працює. Хай вага цього монументального діла не спадає лише на плечі наших свідомих і жертвенних братів в Арґентині. Пам'ятаймо, що це наш обов'язок супроти поневоленої батьківщини.

І. Рибак

Д-р Ігор Соневицький

НАША ДУМА, НАША ПІСНЯ...

Останніми часами щораз то частіше на сторінках української преси появляються звідомлення про приготовування до видання великого збірника (кодексу) українських народних мелодій. Автором цієї праці є добре відомий українському громадянству проф. д-р Зиновій Лисько, директор Українського Музичного Інституту в Америці, один з найвидатніших українських музикознавців нашого часу.

Український нарід славиться великим скарбом народного пісенного фолкльору, який і своєю чисельністю і якістю стоїть на одному з перших місць серед пісенних скарбів усіх народів. Тільки мала частина наших народних мелодій була записана етнографами та збереглася для майбутніх поколінь. Подавляюча більшість пісень знаходиться ще в народі „під солом'яними стріхами рідних сіл", чекаючи свойого запису. На жаль, багато з них пішло безповоротно в забуття, проте інші ще живуть посьогодні в усній народній словесності.

Отож Збірник українських народних мелодій д-ра З. Лиська поміщує народні пісні, що були зібрані на українських землях від часів перших їх публікацій аж до найновіших записів, які досі ще ніде не були опубліковані. Разом коло 12,000 мелодій.

В кодексі УНМ знаходяться записи українських народних пісень українських авторів в українських виданнях, українських авторів в чужих виданнях і чужинецьких авторів в чужинецьких виданнях.

Треба тут підкреслити, що чимало українських народних пісень публікували в давніших часах чужі видавництва, через що публіцисти та незорієнтовані музикологи часто зараховували пісні в тих збірниках до чужинецького фольклору. Отож збірник УНМ покладе нарешті край цим непорозумінням, справедливо ревіндикуючи такі пісні для української музичної культури.

Тоді також можна буде легше переконати чужинця про те, що:

(1) Темою фортепіянових варіяцій "Schoene Minka" К. М. фон Вебера є українська народна пісня „Їхав козак за Дунай";

(2) Що та сама мелодія послужила великому Бетговенові за тему до його „Варіяцій на російську (Sic!) тему", оп. 107 для фортепіяна з флейтою (або скрипкою);

(3) Що композитор Ф. Ліст, перебуваючи в добрах княгині Каролини Зайн-Вітґенштайн з Івановських, дочки Евстахія з Браїлова (к. Жмеринки) в 1847 р. використав в "Les glanes de Woronice" для фортепіяну українські народні пісні „Ой не ходи Грицю" та „Віють вітри";

(4) Що головною темою останньої частини Другої Симфонії Чайковського є українська (а не „малоросійська", Little Russian чи Kleinrussische) народна пісня „Занадився журавель";

(5) Що на основі української народної пісні „Чайка" Мусорґський написав свій романс „На Днепре" (2-га ред. в 1879 р.). Мелодію цієї пісні, до речі, використав Лисенко для пісні Наталки „Ой, мати, мати!" в „Наталці Полтавці";

(6) Що сучасний композитор І. Стравінський у „Петрушці" ужив українську народну пісню „І лед тріщить, і вода плющить" тобто „Сніжок іде"...

Прикладів, безперечно, можна б підшукати багато-багато більше.

В чому полягає ревіндикація українських народних пісень? Для кращого висвітлення справи подамо ось такий приклад:

Відомий польський етнограф XIX стол. Оскар Кольберґ випускаючи в світ свою працю "Pieśni ludu polskiego", що є доступна в усіх більших бібліотеках Зах. Европи і Америки, видає окремими томами пісні з Покуття (4 томи), Холмщини (2 томи), Перемищини та Волині (по 1 томові). Останній том містить коло 600 записів. Очевидно, всі ці пісні є українські і без сумніву їх власником є український народ. Одначе в світі вони фактично фіґурують як польські пісні, бо й автор поляк, і видавництво польське.

І так напр. улюбленою піснею-гимном польських прочан в честь Ченстоховської Божої Матері є варіянт чудової мелодії (не тексту), добре відомої на західньо-українських землях „Пречистая Діво, Мати руського краю", а паралелю до неї знаходимо м. і. в щедрівці „Щедрий вечір, добрий вечір". Отож ця пісня (так само, як і чудотворна ікона) є власністю українського народу. Одначе перший запис цієї пісні поміщений в збірнику Кольберґа ("Pokucie", т. II, ч. 491, стор. 263) з текстом у польській транслітерації. (Про це пише З. Лисько в одній своїй рецензії під наг. „Европейська спільнота в музиці", 1954 р.).

Збірник УНМ має на меті роз'яснити перед світом такі й подібні випадки.

А ось інший приклад:

Світовою славою пишається „Гопак" з опери Мусорґського „Сорочинський ярмарок". Хто ж його не знає? Скрізь його виконують. Але всім добре відомо, що Мусорґський — це російський композитор і все, що походить від нього, — все це російське! Тимто майже ніхто з чужинців не знає, що мелодія цього славнозвісного „Гопака" — це українська народна пісня „На бережку у ставка", яку був записав чех І. Прач, але опублікував її разом з іншими українськими піснями в російському виданні.

І як тепер переконати в цьому чужинця, що левина частина великої слави „Гопака" належить Україні? Адже ж кожний скаже, що композитор „Гопака" — москаль, пісня була опублікована в російському видавництві, слова — російські.

І знову тут на рятунок прийде збірник УНМ, який з науковою об'єктивністю і точністю подає, де та пісня була опублікована, коли і хто її записав.

Тож вітаємо автора епохального збірника Українських народних мелодій д-ра З. Лиська, що присвятив цій справі декілька десятків років праці.

Тільки ж видання такої праці коштовне. Воно ніяк не може рахувати на зарібок, воно призначене на рятування нашого престижу в очах світу. Не видасть його чужа держава, не видасть ніякий окупант, бо це не в його інтересі. Обов'язком української суспільности на еміграції фінансово допомогти до видання цієї монументальної праці в якнайкоротшому часі.

Прочитаєш, Дорогий Читачу, „обов'язком української суспільности" і — заспокоїшся: хай, мовляв, суспільність допомагає. Але ж та суспільність — то Ти! Допоможеш? Чи справді „наша дума, наша пісня не вмре, не загине"? Чи не допоможеш? Тоді хай далі непоінформований чужинець несвідомо роздаровує наші скарби нашим любим сусідам?

P.S. Пожертви можна слати на адресу: "Selfreliance", A/C 748, 558 Summit Avenue, Jersey City 6, N.J., U.S.A.

З НОВИХ КНИЖОК

В. Кисілевський: ІВАН ЗІЛИНСЬКИЙ, Вінніпеґ, 1962.

УВАН в Канаді видала книжечку проф. К. Кисілевського про проф. Івана Зілинського, як мовознавця. Це був визначний мовознавець, і тому добра згадка про нього йому належиться. Таких знавців українських говорів є й досі тільки кілька.

І дивне, що Зілинський, походженням з гірської околиці, вже в Західній Галичині, став одним з найкращих знавців української мови.

Я мав щастя знати покійного проф. І. Зілинського і був при народжуванні головного його твору в польській мові „Опис фонетичний української мови", виданого Польською Академією Наук у Кракові, 1932 р.

Я не входитиму в дискусію; на те місце деінде. Стверджу тільки, що наука про говори, — це важлива наука, яка уможливлює нам розуміти багато мовних явищ, і також дозволяє нам заглянути в старину мови і є допоміжною в конструкції історії мови, тимбільше, що немає писаних народною мовою творів з давніших століть.

Тяжко ставити вимогу до наукових видань, які навіть у державних, багатих націй — не поплачуються.

Названа книжечка д-ра Кисілевського повинна знайтися в руках всіх, що цікавляться українською культурою, щоб ближче розвідатися про працю визначного українського ученого і людини великого характеру.

Твори про українські говори проф. І. Зілинського затримають надовго свою вартість, бо він досліджував говори в терені, завсіди тримаючи контакт з життям.

Нехай це буде сказано в добрий час, а саме, щоб головний твір проф. І. Зілинського, який досі є тільки в польській мові, появився в українській мові, з відповідним вступом і конечними примітками. **Вол. Безушко**

Українське прізвище на почесній таблиці віденського університету

У вестибюлі віденського університету при обох бічних входах до факультетів права і філософії знаходяться 4 почесні таблиці для 4 факультетів, то є теології. права, медицини і філософії, на яких золотими буквами вписані прізвища заслужених і славних людей, які покінчили віденський університет і яким вдячна Альма-Матер призначила те почесне місце на вічний спомин. Серед цих заслужених і славних науковців, політиків, вчених теоретиків і практиків знаходимо в величезній більшості прізвища німецькі, а відтак романського або слов'янського походження, а між ними одно українське, скромно написане „Литвинович"", (бо імен там звичайно не вписували), на почесній таблиці теології. Як відомо, це прізвище відноситься до Спиридона Литвиновича, нашого львівського митрополита в рр. 1863-69, від 1848 пароха церкви св. Варвари у Відні, від 1852 ректора новозаснованої греко-католицької духовної семінарії, від 1857 р. епископа-помічника львівського митрополита і кардинала Михайла Левицького. Митрополит Литвинович поглиблював свої богословські студії у Відні в т. зв. Авґустінеум, де осягнув ступінь доктора св. Богослов'я. Митрополит Литвинович втішався великою прихильністю цісарського двора і великим авторитетом серед віденських духовних кол і серед професорів віденського університету. Він, одинокий українець що попав на це почесне місце віденської Альма Матер.

Д-р С. Наклович

Музичний вечір творів М. Лисенка

29 грудня 1962 вшанував Музичний Інститут в Боффало композитора Миколу Лисенка в 50-річницю його смерти концертом його фортепіянових творів, в авдиторії української школи. Проф. О. Залеський сказав вступне слово, в якім з'ясував значення М. Лисенка для укр. музики. Директор Інституту П. Лагодинська вибрала з творів Лисенка фортепіянові твори, які відповідали спроможності виконавців. З учнів нижчих курсів грали: Оленка Сайкевич, Андрій Стецьків, Марта Гаврилюк, Осип Гаврилюк, Леся Осташук і Богдан Чмола. Вони грали переважно українські народні пісні в обробці Лисенка. Виконання цих творів було добре, інтерпретація правильна і переконлива.

З середніх і вищих курсів грали фортепіянові твори: Зірка Яцишин, Реня Волинець, Ляриса Саган, Аля Ткачук, Аскольд Мосійчук і Орися Мохнач. У їх грі слідно було заавансованість у фортепіяновій грі добру інтерпретацію, відповідне фразовання творів і вдале користування динамічними знаками. З творів Лисенка чули ми Інтермеццо, Серенаду, ф-моль, Вальс е-моль, Жалібний марш, Елегію фіс моль і Баркаролю. Музичний Вечір зробив гарне враження на слухачів, які мали змогу почути виконання піянових творів Миколи Лисенка.

В. Б.

Роман Рудницький в Боффало

Радісні хвилини довелося нам пережити 18-го листопада, коли ми мали змогу почути черговий самостійний концерт Романа Рудницького у Боффало. Концерт виказав дальший крок Романа вперід і в ділянці технічній і музично-виконавчій. Студіюючи ще дальше у славній школі „Джуліярд", Роман стає до змагу із будучими піяністами-концертантами ЗДА, яких має намір перемогти, щоб вибитись на перше місце. Цей змаг слідний на доборі репертуару, в якому переважають технічно трудні твори, що вимагають високо розвиненої техніки та віртуозного розмаху. Ці риси Роман вже має. До них доходить ще досконала пам'ять, витривалість мускулів і певність себе.

Усі вище наведені властивості проявилися у Брамса Варіяціях на тему Паґаніні, у Гуцульському танку А. Рудницького, у Городах під дощем Дебюссі, у Діявольських спокусах Прокофьєва, а особливо у надзвичайно трудній під технічним оглядом Сонаті оп. 26 сучасного американського композитора Самуеля Барбера. Цей мало зрозумілий для пересічного слухача твір тішиться загальним признанням у вищих музичних колах. Щоб висловити силу своїх емоцій, автор уживає додекафонії, питоменної ще для експресіоніста А. Шенберґа. Хоча структура твору майже в цілості хроматична і дисонансова, однак теми є ясно спрецизовані і давна форма сонати задержана. Твір цей близький Романові своєю карколомною технікою, модерною фактурою, американізмом та ще й втіленням молодечих ідеалів його батька композитора Антона.

Мали ми нагоду почути і наскрізь музикальне виконання творів, повних вдумчивости, лірики чи ґрації. Це відноситься до мелодійної Сонати Шуберта а-моль оп. 143, Лятошинського: Анданте состенуто з українською тематикою, Паґод Дебюссі та Скерца б-моль Шопена, що його виконав піяніст як один із трьох наддатків.

Настроєві чи навіть програмові мотиви були вірно віддані, у Дебюссі Вечірка в Гренаді, його ж Городах під дощем та у Антона Рудницького дуже вдалому Гуцульському танку, що переносив нас думкою у далекі Карпатські полонини.

Слідуючий виступ нашого піяніста буде на Флориді, де він у січні гратиме Чайковського концерт б-моль у супроводі симфонічної оркестри із Палм Бічу. Бажаємо йому якнайкращих успіхів.

Амбітна боффалівська громада, точніше відділ УККА, подбала за культурне оформлення концерту, що відбувся у гарній концертовій залі Кляйнгавс Мюзік Голл з добрим фортепіяном. Діти вручили артистові дві китиці квітів, а публіка рясно його оплескувала. Вечір закінчився товариською гутіркою у гостинному домі панства д-р Стецьковних.

Д-р Евген Цегельський

УКРАЇНЦІ В НІМЕЧЧИНІ

Рома Прийма на Мюнхенській сцені

Виступи відомої української танцюристки і хореографа Роми Прийми в Європі є вже від місяців темою розмов Мюнхенської громади. Любителі балету побоювалися, що з різних технічних причин їм не доведеться побачити цих чудових характеристичних танків, які може виконати лише їх творець — пані Рома. Але побоювання були передчасні. Завдяки стараннями Центрального Представництва Української Еміграції 15-го грудня відбувся в театрі при Леопольдштрассе гостинний виступ танцюристки Роми Прийми, що перемінився в тріюмф українського балетного мистецтва, Роми Прийми — як хореографа і Роми Прийми — як інтерпретаторки прекрасних власних балетних творів.

Глядачі були одушевлені. Це була добірна публіка — українці, німці і представники інших національностей. Програма проваджилася німецькою мовою. Коментатор Альфред Кавп з Відня вжився в свою ролю прекрасно. Він виголошував короткі тексти, що мали на меті познайомити глядачів з тематикою та ідеєю окремих балетних творів, — з відчуттям і майстерністю слова. Переклад, сильно авторизований, зробила з написаного Р. Купчинським оригіналу, пані Люссінґ, мати коментатора. Треба признати, що без цього словесного обрамлення деякі танці не були б вповні зрозумілими. Поетичне впровадження публіки в історію України, у вірування українського народу, у життєві обставини, створило на залі відповідний настрій. Зміст коментаря, чи як пан Кавп назвав це „бесіди провідника подорожі по Україні", був для численних чужинців гарною лектурою. Рома Прийма доказала, що правдивий мистець може зробити поважний вклад у визвольну боротьбу українського народу, не принижуючи свого мистецтва.

Музичний акомпаніямент був у руках піяніста з Лондону, який живе властиво і в Австрії і в інших країнах свобідного світу, проф. М. Лорбера. Вже сам факт, що Рома Прийма спровадила його на концерт до Мюнхену аж з Лондону вказує на його особливі здібності віддати українську музику та вміння включитися своєю грою у цілість програм вечора. На попередніх концертах Роми Прийми — в Атенах, Женеві — грала мати Роми, проф. І. Прийма. Зрозуміло, що після такого акомпаніяменту не легко було знайти відповідну заміну. Всі спроби віднайти когось відповідного у Мюнхені лишились без наслідків.

Найбільше захоплення в публіки викликали танці „Ікони" та „Жах війни". Ці твори прийнято бурями оплесків також на концертах в Атенах, Женеві, Парижі, Лондоні, Відні. Але і інші точки програми, а було їх разом 10, знайшли загальне признання. З вдячністю сприйняли всі українські глядачі наддаток, „Коломийку", що була виконана з грацією, гумором й високим мистецтвом.

Після концерту чекали у фоає на майстриню кількадесять українських журналістів, щоб поставити їй десятки запитань про програму, танки, костюми, минулі виступи, майбутні пляни тощо. Зустріч з пресою протяглась довше, як плянувалось. Запитання чергувалися із висловами признання і захоплення, а час до часу дехто голосився і зі словом заміту, до костюмів, до ідей окремих танків, до можливостей плекання такого високого мистецтва на чужині.

16 грудня запросили Рому Прийму на чашку кави мюнхенські Перемишляки. В гостинниці Регіна зібралось десяток членів Управи Комітету кол. мешканців Перемиської Землі. Проф. С. Шах привітав гостю Рому Прийму від зібраних і всього членства Комітету а проф. І. Мартинець висловив слова признання і побажав дальших успіхів в житті і на сцені. Цією приємною товариською зустріччю закінчила Рома Прийма своє перебування у Мюнхені і від'їхала того дня до Відня, щоб там деякий час працювати над новими ідеями, новими балетними творами.

Нова Пластова Старшина в Німеччині

8-го грудня 1962 р. відбувся в Мюнхені 5-ий Загальний З'їзд Союзу Українських Пластунів в Німеччині, в якому взяли участь 38 осіб. Після звітів і дискусії учасники З'їзду вислухали доповіді М. Рудька про „Актуальні проблеми організації і виховання" та вибрали новий склад Крайової Пластової Старшини. Головою Союзу Українських Пластунів в Німеччині став знову доц. Дам'ян Пеленський, його заступниками — д-р А. Фіґоль, Стефанія Кушнір, М. Рудько. На коменданта пластунів вибрано І. Керестілю, на комендантку пластунок — Ірену Козак; господарським референтом є д-р Г. Комарницький, секретарем — С. Волянський. Після закінчення засідань Загального З'їзду відбулися ще збори старших пластунів і сеньйорату, на яких обговорено й вирішено ряд справ внутрішньої діяльности Пласту в Німеччині.

Отець Ничка переїхав до Англії

18 грудня 1962 р. до Мюнхену прибув з Бразилії о. Методій Ничка. Він по трьох днях від'їхав через Париж до Бредфорду, де має перейняти парохію. Отець Ничка перебував досі в Куритибі, Бразилія.

„Україне" виходить знову

Німецько - мовний журнал „Україна в минулому і сучасному", що виходив регулярно в роках 1952-1956 і припинив своє існування задля браку фондів у 1957 році, почав знов виходити в Мюнхені, поки що як квартальник. Перше число відновленого журналу позначене номером 21. Рік видання — 9-ий. Видавцем є Німецько-Українське Товариство, а керівником видавництва д-р Г. Прокопчук. Як відповідальні редактори подані д-р П. Кашинський і д-р Г. Дубас; технічний редактор — Володимир Леник. До поширеного редакційного комітету належать: Франц Гакш, д-р В. Орелецький, д-р Я. Петришин, д-р Г. Прокопчук, д-р Г. Редер, др Роберт Вернер, Вольфганг Штравс, Мирослав Стиранка і інші. У першому числі поміщені статті віцеміністра Вюртемберґії Сеппа Шварца (Право на самовизначення народів), Йозефа Ровечка, д-ра Г. Прокопчука, д-ра Карла Зігса (Життя і творчість Юрія Клена), Еріки Карловної, В. Штравса. Чергове число появиться у перших днях січня 1963 р.

Проф. П. Курінний перейшов тяжку операцію

Відомий археолог і етнограф, колишній директор Музейного городка у Києві та довголітній голова УВАН в Німеччині, дійсний член НТШ, професор УВУ і громадський діяч проф. Петро Курінний у листопаді тяжко захворів і пройшов складну операцію. Тепер його стан здоров'я кращає і можна сподіватися, що в найближчих днях буде звільнений з лікарні.

СУМ-івські Зустрічі і Вишкільний курс

Від 22 до 26-го грудня 1962 року відбулася в Авгсбургі чергова Зустріч сумівської молоді з осередків СУМ-у Південної Німеччини. В програмі Зустрічі були реферати, дискусії, прогулки, вечори самодіяльности та великий сумівський концерт для громадянства. На Зустріч зголосилися юнаки і юначки не тільки з найближчих міст Баварії і Вюртембергії, але також з Північної Німеччини і Східньої Франції.

Перед двома тижнями Крайова Управа СУМ-у в Німеччині перевела у Дюссельдорфі вишкільний курс керівників Юнацтва СУМ-у. В курсі взяли участь 30 юначок і юнаків, з різних осередків Німеччини. Курс тривав 3 дні. У його програмі були доповіді з педагогії, методики, психології, як також практичні лекції про керівництво гуртками молоді, спів, дискусійні вечори тощо.

Отець Іван Леськович переїхав до Гамбургу

Дотеперішній парох міста Мюнхену і канцлер о. Іван Леськович виїхав до Гамбургу, щоб там перебрати українську католицьку парохію. На місце канцлера прийшов о. декан Томашівський, дотеперішній парох Гамбургу і декан Північної Німеччини. Мюнхенська парохія одержить незабаром нову парохіяльну церкву в центрі міста. Досі парохіяльна церква була приміщена в старій церковці парохії Гайдгавзен, при Кірхенштрассе.

„Андріївський вечір" у Вілмінґтоні, Дел.

Українська громада Вілмінґтону мала нагоду провести мило час на „Андріївському Вечері", що його улаштував 54 Відділ СУА 9 грудня пр. р. в залі при церкві св. о. Миколая, яка була заповнена по береги.

Продовжуючи традицію своїх давніх виступів у минулому, 54 Відділ СУА наперекір усім труднощам, власними силами зумів поставити нову імпрезу.

Програму вечора, що її відкрила рефератом про народні звичаї й опісля провадила Ірина Щерба, дириґентка хору, започаткувала сценка у виконанні хористок п. н. „Андріївські вечорниці". Сценку уложила сама дириґентка, вставляючи на закінчення останню частину з „Вечорниць" Ніщинського, в які ворожіться воском.

Молоденькі панянки Маруся Артименко і Надя Баланчук виконали танок „Коломийка", п. Ліда Гусар виголосила монолог „Як Лепестина карасів добувала". Слідував новий гумору скеч п. н. „Модерний Андрій" у виконанні пані І. Щерби і Л. Гарванко, Н. Баланчук і М. Артименко відограли на мандолінах кілька мелодій. Опісля п. І. Щерба виголосила свого укладу вірш про працю місцевого Відділу СУА. І знов закрутилися в танку Маруся і Надя, виконуючи „Подільський козачок".

На закінчення програми виступив жіночий хор з піснями „Рушничок", „Сонце низенько" — танго і „Над Дніпром" — вальчик. Вже сама поява хору в довгих чорних спідничках, білих блюзках із цвітками викликали вигуки захоплення, а що вже говорити про чудовий милозвучний спів. Склад хору: пані Л. Гарванко, С. Леськів, О. Паранчак, К. Гусак, Л. Гусар, М. Дзюблик, А. Зарицька, М. Танчук, С. Цибак, О. Шатинська.

Сценку і скеч режисерувала п. М. Дзюблик. Фортепіяновий супровід програми спочивав у руках талановитого піяніста — американця п. Демія Гайленда, який хоч не розумів ні слова з дії — вив'язався зі свого завдання прекрасно.

По закінченні програми відбулася перекуска.

Можна подивляти 54-ий Відділ СУА, який нараховує всього 33 членки, але своєю працьовитістю, ініціятивою та культурним виведенням кожної імпрези може служити за примір іншим осередкам та Відділам СУА.

С. І.

Сенатор Вілліямс проти вітамінового обману

Вашингтон. — Сенатор - демократ із Ню Джерзі Гаррісон А. Вілліямс переводив переслухання в справі вітамін і ствердив після зізнань представників Американського Лікарського Т-ва, що більшість різних вітамін не мають нічого в собі, чого немає у звичайних харчах, хоч мільйони американців платять сотки мільйонів доларів за різні вітаміни, які мали б доповнювати щоденні харчі. Сенатор Г. А. Вілліямс заявив після переслухання: „Я був пригомшений після того, що почув про вітамінові пігулки". На цій підкомісії складали зізнання і про знахорське лікування головним чином старших віком людей в стейті Ню Джерзі. Зізнавав д-р Дж. Дорман із Ню Йорку, який сказав, що є знахорські „ліки" проти запору, анемії, простати, артретизму і ревматизму, пістряка і навіть проти самого старого віку. Конче потрібна федеральна акція в цій справі, сказав сенатор Г. А. Вілліямс.

● 83.000 італійських лікарів перевели дводенний демонстраційний страйк, вимагаючи вищої заплати від удержавлених Каси хворих. Тільки в наглих пекучих випадках та при неминучих операціях лікарі приходили з поміччю хворим.

85-ліття проф. Марії Юркевич

Я свідомий, що за мої оці рядки, дуже довірочні й неповні, я дістану гостру догану від достойної Ювілятки з нагоди її 85-ліття, про яке довідався зовсім припадково.

Майже в кожному числі української преси уміщуються некрологи різних людей, які відійшли у вічність, які під час життя щиро й жертвенно працювали на народній ниві.

Далеко краще висловити таке признання людині ще за її життя, щоб відчула, що українська спільнота належно оцінює її працю.

Я пізнав Марію Павлівну Юркевич майже 20 літ тому в скитальських таборах Німеччини. Її видатна праця в організації та переведенні курсів для дитячих садків з американської зони дійшла до англійської зони. На наше запрошення проф. М. Юркевич негайно дала згоду й перевела кілька курсів у різних таборах.

Тут у співпраці з нею я мав приємність ближче запізнатися з Ювіляткою та подивляти її темперамент, завзяття та витривалість у праці у далеко невідрадних умовах.

Її вихрецеві лекції в дитячих садках були такі зразкові й захоплювали, що не лише молодь, учительки, але й ми старші подивляли її успіхи у дошкільному вихованні.

Та воно й не дивно. Марія Павлівна Юркевич має вищу педагогічну освіту. Вона сумлінна викладачка найвизначніших педагогів, ще до першої світової війни.

Мої старання добути від Ювілятки ближчих даних про свою працю на полі дошкільного виховання, — все були безуспішними. Пані Юркевич уважає, що праця для народу, а зокрема для дітей, не є жодною заслугою, а лише сповненням обов'язків і уперто відхиляла занотувати її довгий і заслужений шлях праці з молоддю. Відомо нам, що остання її праця пов'язана з Відділом дошкільного виховання міністерства освіти, як інспекторки й редакторки дитячих журналів.

З переїздом до ЗДА Ювілятка оселилася у Філядельфії й редагує розділ „Нашим малятам" в журналі Союзу Українок Америки — „Наше Життя".

Від 1951 року появилося 15 книжечок за її укладом і редакцією, а саме: „Весна", „Літо", „Осінь", „Зима", „Осяяні дні", „Листочки й платочки", „Золоте павутиння", „Срібна зірка", „Веселий струмочок", „Пролісок", „Золота бджілка", „Осінне листя", „Сніжинки", „Щебетали пташечки" і „Соняшний промінь". Без тих книжечок не може обійтися ані одна виховниця дитячих садків, а ціна тих видань дешева.

Нам відомо, що Ювілятка має багато своїх учениць ще з часів побуту на рідних Землях, і вони напевно далеко краще могли б насвітлити її діяльність для наших наймолодших.

В імені був. Відділу Культури і Освіти Українського Допомогового Комітету Британської Зони хай буде вільно мені зложити найкращу подяку за її працю для дошкільних дітей та побажати Дорогій Ювілятці далі працювати для добра нашої молоди, для якої присвятила вона все своє життя.

Л. Бачинський

З життя УВАН у Канаді

В неділю 9-го грудня 1962 року в залі УНДому в Вінніпегу відбувся черговий виклад УВАН на тему „Євшан-зілля в українській літературі". Прилявних привітав президент УВАН у Канаді д-р М. Мандрика. Він же проводив зібранням. Доповідь на повищу тему виголосив д-р Яр. Рудницький, що подав етимологію слова „Євшан" на основі свого „етимологічного словника" (запозика з тюркських мов) і дав ідейно-мистецьку аналізу поеми М. Вороного й оповідання Леоніда Мосенда за п. н. „Євшан-зілля". Рецитувала обидва твори інж. В. Северинченко, пані М. Антонович-Рудницька й пані С. Ціп. В дискусії приймали участь проф. Боровський, ред. Т. Кошиць, проф. Р. Жук, пани О. Негрич, інж. М. Тарнавецький, д-р Мандрика й інші.

А. Б.

Всячина

У КРИМ ПО СІЛЬ

Хто не чув народних пісень про те, як „Гуляв чумак на риночку", як пішов він „Над річкою бережком"! Дуже поширене на Україні прізвище „Чумак", трапляється й „Соляник". А згадайте географічні назви: Могила Чумака, станція Караванка, місто Краматорське (від „Крам на річці Тор або Торець"). Та й на небі ми бачимо Чумацький шлях, сузір'я Чепіги тощо.

Все це — сліди чумакування, що виникло як засіб товарообміну між здавна населеними українцями землями й берегами Чорного та Озівського морів ще за часів Київської Руси і зникло менше як сто років тому, з побудовою залізниць. Уже перед останком цього промислу, в 70-х роках минулого століття, до самого тільки Маріюполя збиралася водночас до п'ятдесяти тисяч чумацьких возів.

Чумаки мандрували на величкому просторі від Криму аж до Гданська. В Німеччину вони постачали коней і воли, з чорноморського узбережжя везли вино й виноград, з Дону — рибу. Та головним їхнім товаром була сіль. Відомий литовський дипломат Михалон Литвин згадує, що в XVI ст. кримські татари за десять київських стріл з орлиними перами дозволяли набирати човен солі, яка була тоді дуже дорогим продуктом.

Народ любив чумакування. Воно мало свою романтику, далекі мандри жваво нагадували про нещодавно втрачену козацьку волю. Це знайшло своє відображення в літературі, в мистецтві. Добре відомі „чумацькі" картини визначного маляра Куїнджі. Про чумаків писали Т. Г. Шевченко, Марко Вовчок, Михайло Коцюбинський.

Основним районом, звідки вся Україна постачалася сіллю, були Перекопські озера. Їх понад тридцять, великих дев'ять. Тут нагромаджено невичерпні запаси кухонної солі та солей магнію. Ще більше значення матимуть озера в дальшому розвитку хемічної промисловости України.

А вторували путь сюди чумацькі валки „соляним шляхом" по землі, під „Чумацьким шляхом" на небі...

Микола Листопад

В'ЯЗНИЦЯ НА ТРИ ОСОБИ

У частині Зах. Берліну, що зветься Шпандав, стоїть похмура середньовічного стилю фортеця, побудована в 16-ім стор. У той час вона признавалась для ув'язнення повстанців проти феодального режиму. Розрахована вона була на 500 в'язнів. Під час другої світової війни там тримали й катували жидів та антинацистів і умудрялись напхати туди 1000 душ.

Тепер ця фортеця також править за в'язницю, але вміщає вона тільки трьох в'язнів: це 67-річний Рудольф Гесс і два інших видних гітлерівців, засуджених у Нюрнбергу. Гесса засуджено на довічне ув'язнення, а його двох товаришів до 20-річної. Їх мають звільнити в 1966 році, і тоді Гесс залишиться сам.

Ця в'язниця — остання установа, якою спільно управляють чотири держави, що воювали з Німеччиною, тобто З'єдинені Держави, Совєтський Союз, Англія й Франція. Всі ці спільники по черзі постачають для в'язниці охорону військових вартових. Крім того, Шпандав має постійний склад персоналу для обслуговування в'язниці, включаючи постійних доглядачів, адміністративний персонал, кухарів, робітників пральні, медичний персонал з лябораторією та шпиталем, усього близько 300 осіб. Маючи тільки трьох в'язнів, ця армія доглядачів пильнує їх так добре, що є мало шансів, щоб хтось з них вміг утікти.

У Клівленд вшановано пам'ять проф. Б. Андрієвського

Осередок Праці Наукового Товариства ім. Т. Шевченка в Клівленді вшанував пам'ять покійного проф. д-ра Бориса Андрієвського, дійсного члена НТШ, Жалібними Сходинами, 30 грудня 1962 р. в залі „Ди Парма Сейвінґ Ко." при 5339 Рідж Ровд. Сходини відкрив проф. Михайло Ждан, а доповідь про покійного виголосив д-р Микола Грушкевич, в якій основно висвітлив його заслуги, як громадянина, лікаря і науковця.

Д-р Любомир Винар поділився з присутніми споминами про Покійного, з яким в останніх роках вдержував дружні зв'язки. Гарно приготована виставка наукових праць покійного професора доповняла виступи прелеґентів. Виставку приготовив д-р Л. Винар, і її оглянули численні громадяни.

У Сходинах взяла участь дружина Покійного д-р Татіяна Андрієвська і понад півсотні громадян Клівленду і околиці, а в тому числі багато лікарів.

Іван Фур

Третя серія листівок Криниці

Недавно появилася третя серія карточок видавництва „Криниця". Ця серія виказує дальший поступ вид-ва і дальшу його службу українській культурі. Тому хочемо це відмітити.

„Криниця" розширила діяпазон змісту і тем своїх карточок. Вона вже видала не лише репродукції мистецьких творів наших малярів, але й відновлює старовинні українські взори, що вживались сто років тому і які тепер можуть бути вживані не лише в руках творчости вишивальниць, але й для орнаментики стін та як рисунки для ужиткового мистецтва на різних керамічних та різбарських виробах.

Друге, чим вдало відрізняється ця серія від двох попередніх, це те, що на звороті карток подано тексти українських колядок та народніх пісень і навіть традиційні слова давніх різдвяних поздоровлень - віншувань . . . Це ж ново, неоцінима заслуга „Криниці", бо ж з її листівками наша пісня, наші чудові колядки підуть в широкий світ розмовляти з українськими родинами всюди розсіяними, а між ними і з тими, що вже почали помалу забувати, хто вони і чиїх батьків діти . . .

Є в цій серії і дві картки, що на часі. Це І. Кучмака — „Коляда на галицькім Поділлю" та Надії Сомко — „У Різдвяну Ніч на Полтавщині". Обидві переносять нас у ті милі, незабутні щедровечірні різдвяні вечори, в щедро засніжені українські села, до гурту святочних, розрадуваних колядників. Вдивляєшся в ті образочки і мимоволі тужно усміхнешся.

Соняшно живими барвами Л. Морозова намалювала хатку — „Серед садів Поділля" А. М. Мирош у своїй „Гуцулії" та Н. Сомко у „Христі з Миргороду" дали такі яскраві, такі характерні типи життя й радости українських жіночих типів.

Але особливої уваги заслуговують ці історичні теми на картках більшого формату. Обидві це репродукції мистця Сергія Кіндзяревого-Пастухова — „Ой, зійшла зоря вечорова . . ." та „Зимовий похід Армії УНР. 1919 - 20 рр."

Перша — це символічний образ до канта Почаївської Божої Матері, текст якого подано на другій сторінці листівки. Соковиті барви трохи фантастично - кольорового заграва на небі навколо видіння Пречистої Покрови. Але таке кольорове зображення цілком відповідає характерові тієї святої леґенди.

„Друга листівка — неоцінима заслуга мистця, що створив для неї баталістичний образ з новітньої збройної визвольної боротьби України. Перед нами в сніговій пурзі - завірюсі український головнокомандуючий генерал Михайло Омелянович - Павленко з своїм оточенням і кінното легендарних героїв Зимового походу . . . Це ж така героїчна тема, така ще жива в пам'яті наших ветеранів, така потрібна, щоб її не забувати, щоб популяризувати серед молоді. Не знати, як треба б віддячити „Криниці", що она видала цей образ та ще й з текстом на звороті історичної довідки про „Перший Зимовий похід 6 грудня 1919 — 6 травня 1920", пера О. Доценка.

Обидві ці мистецькі листівки мали б широко дійти до рук учителів і учнів шкіл і курсів Українознавства та до рук наших комбатантів.

Обов'язком українського патріотичного громадянства є активна, масова й організована підтримка видавництва „Криниці", щоб його животворне й цілюще джерело любови до Рідного Краю й до рідної культури чарувало й пестило українські душі та оживляло тих, що помалу почали приспілятися чужим добробутом і забувати самих себе.

Антін Купчинський

Ганна Телепко-Білинська

(У перші роковини смерти союзянки-виховниці)

З кожним роком ріднішають ряди наших виховників і виховниць, що відходять у вічність, — а нових доповнень так дуже мало! З браку наших учительських семінарій кожний наш досвідчений учитель чи учителька повинні підготовляти своїх наступників до виховної та освітньої праці, бо в недалекому часі наші школи, цілоденні та вечірні, чи суботні, — залишаться без фахових учителів.

Тому тим більше уваги треба звертати на тих виховників і виховниць, що цілим серцем і цілою душею працюють над нашою молоддю, та защіплюють у неї любов до рідної мови та всього українського.

Одною з таких виховниць, відданих молоді цілим серцем, була передчасно померла сл. п. м-р Ганна з Ракочих Телепко - Білинська, що народилася, зростала і працювала на нашому Золотому Поділлі. Уродилася в с. Настасові, пов. Тернопіль, 6 листопада 1904 року, але незабаром переїхала до Струсова, пов. Теребовля, де закінчила нар. школу. Перша світова війна загнала її з родиною аж до Ґмінду в Австрії та Святобожіц на Моравії, де ходила до нижчих кляс української гімназії. Після повороту на рідну землю закінчила гімназію СС. Василіянок у Львові з відзначенням весною 1924 р. Батько її, Степан, виїхав до Америки, де помер, а мати, Осипа з Янковських, була зразковою настоятелькою української захоронки в Теребовлі в 1923 - 1937 рр. Ганна помагала влаштовувати дитячі імпрези, читала сиріткам казки та історичні оповідання, вчила пісень, вправ і дитячих вистав, що мали додатний вплив на національну свідомість сиріт.

У роках 1928 - 32 закінчила у Львівському університеті студії на гуманістичному відділі, осягнувши ступінь магістра славістичних наук. Мріяла здобути докторат, збирала матеріяли до докторської праці — „Легенди про св. Юрія в українському народі", — але всі матеріяли знищили більшевики на Львівському університеті. Осінню 1932 р почала навчати української мови в українській гімназії Рідної Школи в Чорткові, де вчителювала аж до березня 1944 р., коли виїхала до Австрії.

У 1936 р. вийшла заміж за дир. МС Івана Телепка, і мала двох дітей: Христю та Юрка. Большевики, відступаючи з Чорткова в 1941 р. забрали дир. Івана Телепка та замордували разом з тисячами українських в'язнів. За німецьких часів була заарештована тому, що в місцевій большевицькій пресі появилася стаття з її підписом, однаке це без її відома!

В Австрії учителювала в українській гімназії в Зальцбурзі, аж доки не виїхала до Америки в 1949 р. Тут спершу жила в Ню Йорку, а згодом переїхала до Філядельфії, де фізичною працею заробляла на утримання родини. Була дільною членкою УНС і СУА, якийсь час була головою 43 Відділу СУА. У 1956 році вийшла заміж удруге за п. Йосифа Білинського. Від осени 1958 р. вчила української мови у школі СС Василіянок аж до кінця жовтня 1961 р. Померла 16 грудня 1961 після важкої недуги, в розгарі виховної праці, не закінчивши намічених завдань.

Покійна мала щастя мати зразкових учительок і учителів, що виробили в неї замилування до виховної та громадської праці. Вже на середошкільних та студентських лавах займалася виховною працею в українській захоронці в Теребовлі, виховуючи в патріотичному дусі сиріток. У середніх школах Чорткова, Зальцбургу й Філядельфії здобувала собі молодь своєю відданою працею над нею. Написала низку статтей на виховні теми та спомини про своїх виховників, поміщувані в „Свободі". Була виховною референткою при Головній Управі СУМ, що признаючи її заслуги на виховному полі, створив після її передчасної смерти, Виховний фонд ім. Ганни Ракочої. Особливо ревно займалася закладанням дитячих світлиць і плянувала створити ляльковий театр для дітвори. Була членкою Редакційної Комісії при Головному Комітеті Теребовлян у Ню Йорку, і його представником на Філядельфію. Одначе вспіла лише написати про Струсівську гімназію, — а запланувала працю про „Теребовлю в літературі" та спомини про Струсів і Теребовлю — перервала її смерть.

Повних 25 літ працювала над нашою молоддю, защіплюючи їй любов до рідної мови, літератури, культури, до мистецтва, звичаїв тощо. Відбувала залюбки краєзнавчі прогулянки з молоддю по нашому Золотому Поділлю — з метою — „пізнай рідний край", бо вважала, що любити можна найсильніше рідний край лиш тоді, як його пізнається. Ніколи не відмовлялася від громадської праці, тому завжди була перевантажена так, що не ставало часу на писання праці про виховання нашої молоді, що її започаткувала, ані матеріялів про Теребовельщину.

Вона була завжди бадьорою, життєрадісною, — хоч пережила багато життєвих труднощів, недостатків, терпінь, розчарувань і трагедій, тюрму та інші прикрості. Своїм життєвим оптимізмом поривала за собою інших, що зневірювалися у виховній і гідна енергія, бистрота ума, зарадність серед найважчих обставин — допомогли їй перебути всякі кризи. Своїм дітям забезпечила високу освіту та виховала їх на зразкових громадян і патріотів. В українській державі, при сприятливіших обставинах, Покійна могла зайняти відповідні виховні становища та виховувати цілі покоління нашої молоді на добрих громадян. Одначе важкі обставини лихоліття наших часів не дали їй розвинути всіх своїх здібностей, і через те її незвичайний педагогічний талант не міг виявитися якслід. Серед важких обставин на злиднів — вона завзято боролася проти сучасної денаціоналізації нашої молоді на еміграції, та мала гарні осяги серед молоді.

На тлі щораз більшого браку ідейних учительських сил постать Покійної була немов дороговказом для наших молодих учительських сил. Вдячна молодь, уміла оцінити її заслуги на виховному полі, і це найкраща заплата за її невсипущу працю!

І. Савич.

Кредитові кооперативи Канади організуються

До „Кооперативної Громади" в Вінніпегу, що проводить кооперативами в Манітобі, і до „Координаційного Комітету Кредитових Кооператив" в Торонто, який заснований в 1958 році для спільної дії десятьох кредитівок Торонта, долучився в неділю, 30 грудня 1962, третій гурт кооператив в Монтреалі.

Три кредитівки Монтреалю, а саме: Українська Національна Кредитова Спілка (УНКС, — 956 членів і $ 1,080,000 балансова сума), Українська Кооператива Ощадности і Кредиту (УКОК) (930 член. і $507,000) та Кредитова Спілка ім. Мазепи (КСІМ) (289 членів і $ 130,000) створили Контактний Комітет Кредитових Кооператив (4К) в Монтреалі.

Комітет намітив кілька конкретних завдань, а це: обмінюватися інформаціями про злих боржників; влаштовувати спільні імпрези чи курси; заступати ідею й помагати в заснованню українського кооперативного центру закордоном; ввійти в ділові зв'язки з ТУК-ом, Товариством Українських Кооперацій, в Ню Йорку.

Господарем і секретарем зустрічі кооператив був справник УКОК, п. Ярослав Прийняк, а предсідником п. Василь Захаркевич, секретар УНКС. Він же взяв на себе обов'язок скликати чергове засідання, на якому по два відпоручники кожної з трьох кооператив розділять поміж себе обов'язки праці.

А. М.

УСЯ ЦЬОГОРІЧНА КОЛЯДА НА ХАРИТАТИВНУ АКЦІЮ ЗУАДК!

Пожертви висилати: UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, 5020 Old York Road. — PHILADELPHIA 41, Pa.

КОМПОЗИТОР МИКОЛА ФОМЕНКО

Це було 12-го лютого 1955 року. Заля під православною церквою в Торонті заповнялася. Нетерпеливо чекали ми авторського концерту гостя з Ню Йорку, композитора Миколи Фоменка. Ось тоді, по концерті, на якому не все було якслід, познайомилася я з тією небуденною людиною особисто, бо в листах ми вже зналися довший час. Атмосфера концерту була така гнітюча, що в хвилині знайомлення хотілося зі сорому не дивитися в очі, хотілося втекти.

Тоді зродилася думка запросити проф. Фоменка ще раз до Торонта і зробити його вечір святом для нього, щоб він забув про першу нужденну зустріч. На тім тлі у нас була широка переписка. Ось цитат з його листа: „Відповідаю Вам на Вашу пропозицію щодо влаштування мого другого авторського концерту у Вас. Змушений признатися Вам, що я зараз і мріяти про те боюся. Якби я мав доброго адміністратора, якому я міг би цілком довірити організацію концерту, а сам би тільки приїхав з дружиною і проакомпаніював би їй, — то може я і подумав. А так, щоб все робити самому: зв'язуватися з адміністраторами, давати їм поради, слідкувати, щоб вони все виконали якнайкраще. слідкувати самому за тим, щоб програми і афіші мали пристойний вигляд, вести листування з виконавцями, які не завжди навіть відповідають бодай, що вони отримали лист. не бути обізнаним, яка буде концертова заля, і чи не буде за стіною в сусідній кімнаті ревіти джас для танців, і при всьому тому докласти зі своєї кишені 50 або 100 долярів, а ще значно більше нервів, — на все це я тепер не маю ні енергії ні права.

Я дуже вдячний був тій невеликій групі прихильних до мене людей, які вшанували мій концерт. більше того, я навіть готовий погодитися з рецензентом п. К., що я досі нічого порядного не створив, що може колись під старість (!!!) напишу щось таке, що буде до вподоби йому… — але ще раз не хотів би були в такій ситуації". (26 листопада 1956). Та до концерту таки дійшло завдяки паням — матерям моїх учнів, які зайнялися адміністрацією цього дуже успішного концерту, що відбувся в травні 1959 року. Вчасі підготовки велося з композитором майже щоденне листування. Микола Фоменко дуже переживав свій другий приїзд до Торонта, і до останньої хвилини мене від нього відмовляв. Боявся, щоб перший не повторився. В тім часі він якраз компонував кантату для мазепинських святкувань, для шкільного хору. Думками в ній, і в Торонті. заадресував листа до мене: Toronto. Ont., Cantata. Деколи з гумором брався писати про концерт: „Чи ви думали про оголошення в радіо? Якщо так, то треба його скласти так, щоб пройняти до сліз того, хто буде його слухати. Напр. ваша присутність на концерті, це підтримка українського музичного мистецтва і композитора, який скоро помре. Отже поспішайте, поки ще не вмер! Чи щось подібного"…

Концерт, який проф. Фоменкові приніс багато вдоволення і радості зродив нові думки. Такі чудові речі має наша музична література, а платівки порядної не маємо. І так зачали ми намовляти покійного композитора, щоб він собі накрутив платівку своїх вибраних творів. Він не хотів з огляду на фінанси, яких не мав. Тоді створилася в Торонті „Ініціятивна Група для видання платівки творів композитора Миколи Фоменка", і постановила собі ці фонди зібрати. По довгих переконуваннях композитор згодився, хоч в початках акції він не був нею надто щасливий. В одному з листів згадував про „жебрання". Та ми переконали його, що передплати, якими збираємо гроші на фонд, це не жебрання, а звичайна купівля платівки за нижчу ціну, від тієї, яка буде в продажу.

Праця йшла швидким темпом. Ініціятивна група раділа, що так багато зрозуміння найшла в торонтонській громаді що так багато було прихильників цієї справи. Микола Фоменко працював над оркестрацією ціле літо минулого 1961 року. Працю скінчив і приїхав до Торонта, щоб переслухати торонтських виконавців, та останню виміну думок перед накручуванням. Зустрічі з мистцем, чайний вечір з ентузіястичними прихильниками, відвідини давніх друзів, це все його підняло на дусі. Багато згадував про неприсутніх мистців, про кожного знав щось доброго - позитивного сказати, терпкого слова не мав для нікого. Одиноким сумним моментом були відвідини хорого, тепер уже покійного диригента, сл. п. Лева Туркевича. Проф. Туркевич згадав йому, що мав клопіт зі шлунком, але вже все кращало… А Фоменко, знаючи його трагічний стан, відповів: „А у мене недуга серця. Зараз тут стою, а завтра можу не жити…", щоб потішити смертельно хорого Туркевича, подивляючи його силу волі закривати свій дійсний стан. З плянами на найближче майбутнє, бо зі збіркою колисанок поетки Ніни Мудрик - Мриц, з яких хотів зробити „музичні цукерки"., в оптимістичному настрої виїхав Фоменко з Торонта. А може грішми за першу плиту вдасться другу накрутити? А може зможе ними заплатити оркестру на своїм авторськім концерті, який плянував на травень 1962 року? Вічний мрійник.

По приїзді до Ню Йорку ще мав кілька лекцій, на другий день засідання УМІ, де себе трохи зле почував, і його друг, піяніст проф. Музиченко повіз його до лікаря. Тут цитую слова проф. Музиченка, сказані на поминальному вечері в 40-ий день смерти композитора: „Ми чомусь багато говорили за смерть. Цеж було випадкове, бо говорили ми вже під час початку тої серцевої кризи, яка спричинила трагічний кінець. Він сказав:

„Ви знаєте, що я смерти зовсім не боюся, я не боюся і моєї хороби. Я тільки злий на неї, що вона перешкаджає мені, що вона опановує мене без мого дозволу, самовільно. А я хотів би ще жити, але не задля того, щоб тільки жити, а задля того, щоб ще творити. Я ще не написав всього, що мушу. Я ще мушу щось більше зробити…"

Ці останні слова не були єдині того роду. Композитор Фоменко відчував це „мушу" не персонально. Він відчував присутність засланих товаришів - композиторів коло себе і свій моральний обов'язок супроти них. Тої ночі зі 7-го на 8-го жовтня композитор Фоменко заснув."

Заснув, не здійснивши багато своїх плянів і мрій. Проф. Фоменко не жив у достатках. В часі останнього побуту у нас в Торонті, згадував: Там за свою композиторську діяльність я їздив по курортах. Тут живу скромно. Однак не заміняв би волі думки і свободи творчости за всі курорти СССР.

Одною з його мрій і плянів була опера „Мазепа". Якби я тільки мав удержання на рік, щоб без витрати часу і енергії на заробіток на хліб міг вповні сконцентрувати свої думки на творчій праці… Шукав мецената, організацію, обговорював лібретто…

І правильно сказав Иосип Гірняк над його тлінними останками: „Ми самі угроблюємо свою культуру". Бо кому тепер жаліти за неіснуючою оперою? Тільки нам усім. Мати людину, не використати її Богом даних талантів, і вічно стогнати, що ми нічого не маємо, — це типове нашому суспільству.

Ось що каже про проф. Фоменка як людину і композитора проф. Музиченко: „Він був одноцілою людиною. Він не мав нічого спільного з тим типом здегенерованого мистця. В нього, як у Шевченка і Сковороди, творчість була логічною і правдовою функцією його особистости. Тому його твори завжди впливали своєю людською щирістю."

Про цю щирість, безпосередність в його творах свідчить фрагмент з одного з листів, який є доказом, що він творив — переживав, а не калькулював:

„Минулого року наш хор „Думка" святкував свій 10-річний ювілей і включив у програму кантату львівського композитора Бориса Кудрика. Цей композитор загинув від большевиків, разом з ним загинула і кантата. Диригент „Думки" в свій час переписав для себе тільки хорову партитуру. А справа в цьому, що Кудрик написав для цього хору супровід для двох фортепіянів, який і загинув разом з автором. Більше ні в кого не було цих нот, і п. Крушельницький звернувся до мене з пропозицією зробити супровід для історії, для Кудрика і для хору „Думка". Ну, то я і працював в минулому році від травня по жовтень. Кантата монументальна, довга на 20—25 хвилин, на слова Шевченка: „Вибір гетьмана". Робота була цікава. але й важка. Треба було співати „з чужого голосу", бо хорова музика залишилася, і я гармонічно був до неї прив'язаний (власно мусів був себе прив'язати) як до близнятка; думати його головою, дивитися його очима, слухати його вухами, і головне — увійти в його естетично - музично — філософський світ"… (Ню Йорк, 31-го липня 1960).

Цей глибокий, вдумливий підхід до композиції і є одною з рис його творчости. Спадщина його велика. Від малих композицій для дітей, для дитячих хорів, через симфонічні твори до опер. Однак короткий ще час, щоб його вповні оцінити. Постать Миколи Фоменка і його творчість потребують дослідника. Та з того, що знаємо дотепер, можна сказати, що втратили ми велику людину. Микола Фоменко — це один з наших найбільших композиторів.

Оксана Бризгун-Соколик

Парафіяни Вунсакету свойому душпастиреві

Відзначування ювілею заслужених у громадській чи душпастирській праці одиниць має за ціль не лише дати признання ювілятові, але також спонукати громадянство слідувати шляхами ювілята. Така позитивна роля ювілею позначилася 9-го грудня 1962 року у Вунсакеті, коли то широкі кола парафіян і посторонніх осіб відзначили 25-літній ювілей священства свойого душпастиря, о. Осипа Ґалиша, пароха української католицької церкви у Вунсакеті, Ровд Айленд.

Кількатижневі приготування Ювілейного Комітету спричинили те, що ювілей відбувся гідно, та виявив щирість і відданість парафіян Ювілятові.

Бенкет попередила співана Служба Божа в намірені Ювілята у вщерть заповненій вірними, прекрасно відновленій церкві, в якій на почесних місцях засіли представники духовного стану, місцевих церковних та шкільних американських установ і панотці з інших українських порофій.

Гарно прикрашена бенкетова заля вщерть виповнилася святочними гістьми. При почесному столі на чільному місці засів Ювілят зі своєю дружиною і синами, а біля нього панотці з інших парафій, мейор міста Вунсакету, духовні представники американської церкви і школи та члени Ювілейного Комітету. Інженер Володимир Лехман гарно вив'язався з функцій тостмайстра, володіючи поправно українською й англійською мовами. Відчитано привіти від неприявних осіб, з яких на окрему увагу заслуговує привіт і архиєрейське благословення ювілятові від Преосвященного Кир Йосифа надіслане з Риму, де Преосвященний перебував в тому часі.

Головним промовцем був д-р Ярослав Коропей, лікар з Потакету, який вичерпно з'ясував досьогочасний життєвий шлях Ювілята. Молодечі роки в родинному домі ідейних батьків, під пильним оком батька — ветерана Українських Визвольних Змагань, гімназійні роки в Золочеві, студії богословія у Львові, висвячення, перші роки душпастирських обов'язків серед рідного народу, жахливі й повні наруги дні в концентраційному таборі Березі Картузькій, роки вагітні грозою політично-національних пристрастей, великий ісход із рідних земель, етапи еміграційних злиднів, виїзд за океан і вкінці пост пароха у Вунсакеті — це життя Ювілята. Доповідач підчеркнув заслуги Ювілята для розбудови парафії і відновлення та прикраси церкви, для духовного піднесення парафіян, для скріплення в них любови до свойого народу й обряду, для релігійного й національного виховання дітей. Ця святочна промова спричинилася до того, що неодин почав інакше думати про особу Ювілята, неодин освідомив собі, що маємо щастя мати своїм парохом людину з залізними принципами, людину сильної волі, позитивної амбіції, сповнену високого ідеалізму, людину-вояка, з золотим серцем доброго пастиря, що завжди готовий відгукнутися на потреби своїх вірних, завжди готовий дати щиру, спасенну пораду потребуючому.

Так відчувалося, що ювілей ще більше закріпив духові зв'язки поміж парафіянами й їхнім душпастирем, бо всі тонко відчули високі і шляхетні інтенції свойого о. Пароха, а Ювілят мав докази щирої йому відданости збоку парафіян, докази, що може на них числити у виконанні своїх високих завдань і у змаганнях осягнути ще більші успіхи на свойому відповідальному пості.

Д-р Осип Коропей

ПОДЯКА

В глибокому жалю, після смерти нашої Найдорожчої МАМИ,

бл. п.

Ольги з Яворських ПАВЛОВСЬКОЇ,

що упокоїлася в Шикаґо, Ілл., в дні 20-го грудня 1962 року, складаємо найсердечнішу подяку:

Всечесним Отцям, Ярославові Свищукові і Леонардові Корчинському — за відправлення Похоронів і Панахид при тілі Покійної.

Нашому домашньому лікареві д-рові Олександрові Фаріонові за сумлінну і дбайливу опіку, приятелеві нашої родини д-рові Анастасієві Горчинському за допомогу і відвідування хворої та пані Стефі Свистун за незвичайно старанну медсестерську опіку.

Високоповажаній п-ні Олені Лотоцькій, голові Централі Союзу Українок Америки у Філядельфії та всім Співпрацівницям в Централі СУА — за щире і сердечне відношення до Покійної в часі недуги.

П-ву д-р Ткачукам, п-ву д-р Горчинським, пані М. Заячківській, пані Стефі Миськів, п-ву Рихтицьким, п-ву інж. Голишам, п-ву Ів. і М. Дрогомирецьким, п. Вол. Савці та пані мґр. Галі Рипак — за велику допомогу і вияви сердечної теплоти і приязні в часі важкої недуги нашої Мамці.

Д-рові Вол. Поміркові та інж. Юрієві Дачишинові за виголошення прощального слова в часі Похоронів.

Окружній Раді СУА в Шикаґо і 22-му Відділові Союзу Українок Америки за вияви співчуття, а голові 22-го Відділу, пані Марії Яримович за радієву авдицію, присвячену пам'яті Покійної.

Всім численним Друзям і Знайомим, які зложили вінки та квіти або пожертви на Служби Божі. — Усім Рідним, Приятелям і Знайомим, що відвідали тіло Покійної в похоронному заведенні, а передусім Тим, які несли домовину. — Врешті похоронному заведенні Музика і Син в Шикаґо, за переведення похоронних обрядів. — Усім, які взяли участь у похоронних обрядах чи чим небудь причинилися до віддання останньої послуги для Покійної Дорогої Мами — складаємо нашу щиру та сердечну подяку.

ОРИСЯ і АНДРІЙ ГАРАСОВСЬКІ

Шикаґо, 1-го січня 1963 р.

СПИСОК Ч. 3.

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ" І II ВИДАНЬ

На цьому місці друкуємо імена тих ВШ Громадян, що надіслали свою добровільну доплату до передплати та свою пожертву на Фонд „Свободи" та її видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „Веселка", і потверджуємо з подякою висоту одержаної суми

Д-р А. І. Хоркава, Нюарк	$ 5.00	Р. Косоноцький, Нюарк	1.05
П. Корпало, Н. Пачок	5.00	П. Пелех, Бруклин	1.00
М. Школяр, Рослендейл	5.00	М. Сарахман, Енсіно, Кал.	1.00
Т. Кальмук, Парма	4.00	М. Тарасюк, Клівленд	1.00
А. Павлюк, Сундерленд	3.90	Д-р В. Білецький, Ґрінвіл, О.	1.00
А. Кирилюк, Ґаллок	3.00	Е. Лапчак, Ню Йорк	1.00
І. Дух, Ню Йорк	3.00	З. Луцишин, Ню Йорк	1.00
М. Дикун, Ню Брітейн	3.00	О. Савчук, Бронкс	1.00
І. Шалко, Дітройт	3.00	А. Букшований, Бейон	1.00
С. Перун, Ню Брітейн	3.00	М. Олійник, Алтона	1.00
Ю. Гайовий, Ню Йорк	3.00	С. Колісник, Дітройт	1.00
Т. Тещук, Філядельфія	3.00	Г. Коваль, Бріджтон	1.00
М. Максимів, Нюарк	3.00	Г. Калинович, Бруклин	2.00
О. Коропецька Фт. Мід, Мд.	3.00	О. Березницький, Боффало	1.00
І. Тесля, Бронкс	3.00	Д. Хрупалик, С. Гадлей Фолс	1.00
К. Бохенко, Мек Кіспорт	2.92	С. Максимяк, Джерзі Сиґі	1.00
М. Дутчак, Скрентон	2.00	Х. Баранська, Йонкерс	1.00
Р. Карбівник, Філядельфія	2.00	П. Брикайло, Картерет	1.00
Гр. Салюк, Джерзі Сиґі	2.00	І. Михайлів, Честер	1.00
Ст. Лабенський, Ню Йорк	2.00	І. Брюшенко, Ґошен	1.00
Л. Бережницький, Пеннсен Кен	2.00	П. Серба, Вілмінґтон	1.00
М. Гнатів, Скрентон	2.00	М. Шук, Реґо Парк	1.00
Ст. Карпа, Гілсайд	2.00	М. Заяць, Вашинґтон	1.00
Ю. Миколаєвич, Ню Гейвен	2.00	Л. Кос, Шикаґо	1.00
Е. Федів, Джерзі Сиґі	2.00	А. Ганушевський, Рочестер	1.00
А. Котович, С. Вовнд Брук	2.00	П. Сороколіт	1.00
П. Грицик, Кровфорд	2.00	А. Сава, Прері ди Шен	1.00
І. Городиський, Нюарк	2.00	П. Василів, Шикаґо	1.00
О. Добрянська, Філядельфія	2.00	І. Луник, Гамілтон	1.00
Т. Голубенний, Трумбеннервіл, Па.	2.00	В. Знак, Філядельфія	1.00
Я. Шкляр, Монтреал	2.00	І. Копач, Дітройт	1.00
С. Кобилецький, Рочестер	2.00	І. Мостович, Луїсвіл	1.00
А. Журко, Діксон	2.00	Д. Мацьків, Боффало	1.00
Д. Онищак, Бріджпорт	2.00	І. Букачевський, Ніксон	1.00
І. Красник, Шикаґо	2.00	М. Березюк, Дітройт	1.00
І. Дрозд, Філядельфія	2.00	О. Худоба, Литл Фоллс	1.00
Д-р П. Сениця, Шикаґо	2.00	І. Приймак, Ню Йорк	1.00
В. Лещук, Флінт	2.00	Д. Николенко, Бостон	1.00
Ф. Савечко, Гартфорд	2.00	М. Куріца, Бруклейвен	1.00
М. Фурман, Блекстон	2.00	О. Веселий, Гартфорд	1.00
І. Фостаковський, Гопдейл	2.00	М. Лопілка, Філіпсбурґ	1.00
М. Хомяк, Філядельфія	2.00	І. Пригода, Л. Ай. Сиґі	1.00
Й. Гончарів, Портленд	2.00	Т. Павлишин, Рочестер	1.00
Т. Пелех, Нюарк	2.00	Р. Пристай, Рочестер	1.00
І. Дорота, Ґарфілд	2.00	А. Микитчук, Гамілтон	1.00
П. Залуга, Дітройт	2.00	Н. Дутка, Рочестер	1.00
Д-р З. Михайлюк	2.00	В. Чижик, Шикаґо	1.00
С. Петри, Шикаґо	2.00	П. Головатий, Шикаґо	1.00
Т. Сапліва, Балтімор	1.25	І. Коваленко, Геркімер	1.00
		А. Балько, Клівленд	1.00
		І. Піскляк, Едмонтон	0.90

ПОДЯКА

В невимовному смутку по причині смерти нашого Найдорожчого

БАТЬКА, ДІДУНЯ і ПРАДІДА,

бл. пам.

Отця Мітрата ГРИГОРІЯ ПИПЮКА

члена Консисторії

і скарбника Української Православної Церкви в ЗДА — хочемо на цьому місці зложити нашу найщирішу подяку всім Тим, які склали Йому останню прислугу на дорозі до Вічного Життя в Бозі.

Складаємо синівську подяку Первоієрархові УПЦеркви в ЗДА, Високопреосвященнішому Митрополитові ІОАНОВІ ТЕОДОРОВИЧОВІ за ласкаву участь у похоронних святих Богослужбах в церкві св. Апостола Андрія в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж., в днях 31-го грудня мин. року та 1-го січня ц. р.

Складаємо сердечну подяку Їх Високопреосвященству Архиєпископові МСТИСЛАВУ, голові Консисторії УПЦеркви за ласкаву участь в похоронних св. Богослужбах в храмі св. Отця Миколи в Монессен, Па., де й зложено на цвинтарі, на місце вічного спочинку тлінні останки нашого Найдорожчого Батька. Також сердечно дякуємо Архиєпископові Мстиславу за братнє і сердечне піклування під час недуги Покійного нашого Батька, також опісля за часті відвідини Його в шпиталі, як теж за допомогу й співчуття родині в часі недуги й після смерти Покійника.

Сердечно дякуємо всім Високопреподобним і Всечесним ОТЦЯМ за відвідини Покійного Батька в шпиталі, за вияви співчуття після Його смерти та за дуже чисельну участь в похоронних Богослужбах в Савт Бавнд Бруку, та в Монессен, Па., а саме Отцям з деканатів УПЦеркви: Ню Йорку, Ню Джерзі, Філядельфії, а також з Пітсбурзького і Огайського деканатів УПЦеркви. Дякуємо хорові й диригентові п. Л. ХАРЧЕНКОВІ з церкви св. Андрія в Савт Бавнд Бруку та диригентові з МекКіз Ракс, Па., п. Осипові ГОЛОВАЦЬКОМУ за їхню участь в Похоронах в обидвох місцевостях. Дякуємо настоятелеві церкви св. Миколи в Монессен, Па., Впреп. Отцеві Протоєрееві Михайлові ЯРОШОВІ та Його Пані-Матці за велику допомогу.

Наша глибока подяка Всесвітлішому Отцеві Протопресвітерові Леву ВЕСОЛОВСЬКОМУ, настоятелеві Катедрального Храму Св. Володимира в Ню Йорку за Його участь в похоронних Богослужбах в Савт Бавнд Бруку, а потім в Монессен, Па. Також наша дуже щира й сердечна подяка членові Консисторії УПЦеркви Впреп. Отцеві Протоєрееві Богданові ЖЕЛЕХІВСЬКОМУ за участь в Богослужбах в Савт Бавнд Бруку, і опісля в Монессен. Зокрема хочемо висловити Йому подяку за численні акти його духовної та фізичної допомоги нашому Найдорожчому Покійникові під час Його недуги і після смерти. Дякуємо також членові Консисторії, Впреп. Отцеві Протоєрееві Стахієві ШАДИНСЬКОМУ за його братню допомогу під час недуги і після смерти та за співпрацю у приготуванні Похорону.

Дякуємо щиро Всім, що причинилися в Похоронах, а саме Сестрицтву та Братству при церкві св. Андрія в Савт Бавнд Бруку, також предсідникові парафіяльного уряду, п. Петрові Проць, урядові, урядникам і Сестрицтву при церкві св. Миколи в Монессен, Па. Дякуємо Всім, що зложили пожертви на Святі Служби Божі та квіти, також всім Тим, які при цій нагоді склали свої сердечні пожертви на викінчення Церкви-Пам'ятника в Савт Бавнд Бруку, чим так дорожив і стільки склав своїх власних пожертв і від своєї Родини — наш в Бозі спочилий бл. пам. о. Батько, якого передсмертним бажанням було, щоб замість квітів на Його могилу, Його рідні і друзі склали нев'янучий вінок — на Церкву-Пам'ятник.

Щира й сердечна подяка Сестрицтву і Братству в Савт Бавнд Бруку, також Сестрицтву і параф. урядові в Монессен за влаштування похоронної трапези та за нічліги для священиків з дальших околиць.

Усім Вам, Дорогі наші, що так достойно вшанували Найдорожчого нашого в Бозі спочилого Отця Батька, Дідуня і Прадіда — складаємо оцим нашу найсердечнішу подяку.

НАДІЯ ПРОЦЬ — дочка, з мужом Дмитром і сини, Тарас й Євген

ВОЛОДИМИР ПИПЮК — син, з дружиною Анною і сином. Тарасом Григорієм і правнуки.

Ділимося сумною вісткою з Рідними та Знайомими, що в Шикаґо, дня 20-го грудня 1962 року, по важкій недузі, прийнявши Найсвятіші Тайни, упокоїлася у Бозі наша Найдорожча

МАМА, БАБУСЯ і СЕСТРА

бл. п. Ольга з Яворських ПАВЛОВСЬКА

народжена в Лімні, пов. Турка в Зах. Україні, колишній член місії Українського Червоного Хреста при посольстві УНР у Відні — учителька в Перемишлі — член Дирекції кооп. „Українське Народне Мистецтво" у Львові — довголітня голова „Об'єднання Українських Жінок" у Німеччині — співробітниця Союзу Українок в Америці.

ЗАУПОКІЙНІ ПАНАХИДИ відправлено в днях 20-го та 21-го грудня, у похоронному заведенні Музика і Син.

ПОХОРОНИ Покійної відбулися дня 22-го грудня, з української католицької катедри св. о. Миколая, на місцеве кладовище.

Горем прибиті:

Орися, Андрій і Мартуся ГАРАСОВСЬКІ — донька, зять і внучка

Богдан і Емілія ЯВОРСЬКІ — брат і братова

Ліля і Богдан БІГУСИ — братаниця з чоловіком і дітьми

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ Начального ПЛАСТУНА

бл. п. проф. Северина ЛЕВИЦЬКОГО

буде відправлена

ПАНАХИДА

в СУБОТУ, 26-го СІЧНЯ 1963 року, в год. 8:00 вечером в церкві СВ. ЮРА — при 7-ій вулиці в НЮ ЙОРКУ.

КРАПОВА ПЛАСТОВА СТАРШИНА в ЗДА

Зі спорту

ФУТБОЛЬНІ ЗМАГАННЯ УКРАЇНСЬКИХ КЛЮБІВ НА НАСТУПНУ НЕДІЛЮ

УСК Ню Йорк — Грецько-Американський С. К. Футбольні змагання за Чашу ЗДА (Чаллендж Кап) відбудуться **в неділю, 20-го січня 1963,** о год. 2:00 по полудні, на грищі Українського Спортового Майдану в Коледж Пойнті, Н. Й. Ці змагання не відбулися минулої неділі через дощову погоду.

„Тризуб" — „Дойч-Унгарн". Також змагання між „Тризубом" Філядельфія та аматорською дружиною „Дойч - Унгарн" з Філядельфії за Чашу ЗДА не відбулися минулої неділі. Їх перенесено на **неділю 27-го січня.**

З наукових конференцій УВАН у ЗДА

Відкриття 1962 - 63 академічного року

30-го вересня 1962 р. відбулось відкриття 1963-63 академічного року УВАН у ЗДА. Конференцію відкрив президент Академії, проф. О. З. Архімович, який зробив доповідь про підсумки праці Академії і перспективи її діяльности. Далі член-кореспондент Академії, Ю. А. Лавріненко, зробив доповідь: „Шевченкова синтеза у внутрішньому психологічно - ідейному конфлікті Івана Франка".

Підсумки праці і перспективи діяльности Академії — доповідь проф. О. З. Архімовича.

Проф. О. З. Архімович накреслив історію УВАН у ЗДА, нагадавши, що вона продовжує у вільному світі традиції Української Академії Наук, яка була заснована в Києві 14 листопада 1918 року. Перші десять років роботи Академії в Києві були періодом розквіту її діяльности, як найвищої національної наукової установи. В другій половині 20-х років почався тиск на Академію з боку комуністичного уряду і вона поступово перетворилась на знаряддя для виконування в галузі науки директив з Москви. В 1936 році вона була переіменована на Академію Наук УРСР.

В 1945 році утворено в Авгсбурзі Українську Вільну Академію Наук, завданням якої було — поновити розвиток тих галузей науки, що інтенсивно розвивалися в перші роки існування Академії в Києві, але пізніше були загальмовані комуністичним урядом. Першим президентом УВАН був відомий історик, Дмитро Дорошенко. В 1948 році він виїхав до Канади, де продовжував свою діяльність як Президент УВАН у Канаді. Значна частина дійсних членів, членів-кореспондентів і співробітників УВАН переїхали до ЗДА. 15 квітня 1950 року відбулись організаційні збори членів УВАН у ЗДА. Першим президентом УВАН у ЗДА був М. О. Ветухів. До Академії увійшли не тільки щойно прибулі з Европи вчені, але й кілька українських учених, що вже давно приїхали до ЗДА і зайняли почесне місце в американському науковому світі: О. А. Грановський, В. П. Тимошенко та С. П. Тимошенко. Останній у 1918 році був дійсним членом Української Академії Наук у Києві.

М. О. Ветухів очолював Академію понад дев'ять років і за цей час зроблено багато. Нагадати тільки, що англомовне видання Академії „Анали УВАН у ЗДА", яких вийшло 3481 сторінка, є в усіх найбільших бібліотеках світу. Видано такі монументальні праці, як „Катедра св. Софії" О. Повстенка та „Історія української літератури" Д. Чижевського. Відбулись сотні наукових конференцій, на яких українські учені та учені інших національностей доповідали про наслідки своєї праці.

Два роки УВАН у ЗДА очолював Ю. В. Шевельов, який багато спричинився до піднесення рівня видань Академії і притягнув до співучасти в публікаціях та конференціях численних учених інших національностей. Зокрема велику вартість має англомовний збірник присвячений Шевченкові, що днями виходить з друку.

Тепер перед Академією постають нові завдання, диктовані новими обставинами.

1. Ми раді, що і серед авторів статтей в публікаціях Академії, і серед членів управи Академії, і серед доповідачів на конференціях дедалі більше видно молодого покоління, але треба, щоб у праці Академії ще більше брала участь академічна молодь, яка тепер працює в американських університетах.

2. Англомовні видання Академії повинні й далі освітлювати на високому рівні проблеми України і Східньої Европи.

3. Учені, об'єднані в Академії, повинні стежити за розвитком науки на Україні. Це важливо не тільки в галузі гуманітарних наук, але й в галузі точних та прикладних наук. Обов'язок Академії є — ширити правдиві відомості про дійсний стан науки, техніки, економіки та сільського господарства СССР.

4. Зв'язки з американськими ученими та ученими інших національностей мають бути зміцнювані та поширювані.

5. Будинок Академії має бути розбудований як український науковий і культурний центр.

6. Бібліотека і Музей - Архів Академії, зручно розміщені у новому будинкові Академії, мають бути розбудовані як скарбниця джерельних матеріялів до історії України і зокрема української еміграції.

Завдання великі, відповідальні і складні. Є багато жертвенних людей, готових працювати для їх здійснення. Але в наш час багато ділянок обмежуються матеріяльними можливостями, і тут надія Академії на українське громадянство, яке вже багато років підтримує Академію, а особливо щиро підтримало справу купівлі власного будинку.

„Завдання великі, відповідальні і складні", — сказав проф. Архімович. „Є багато жертвенних людей, готових працювати для їх здійснення. Ми сподіваємось, що українське громадянство підтримає розвиток праці Академії, а зокрема допоможе швидче сплатити борг за будинок".

Доповідь Юрія Лавріненка — „Шевченкова синтеза у внутрішньому психологічно - ідейному конфлікті Ів. Франка"

Насамперед доповідач роз'яснив споводну неясність заголовку самої теми: що таке Шевченкова поетична синтеза і що таке внутрішній конфлікт Франка? Під поетичною синтезою Шевченка доповідач розуміє той загальний збірний образ світу, людини, а зокрема України і української людини, який ми відчуваємо в „Кобзарі". Саме цю синтезуючу силу деяких найбільших поетів мав на увазі Іван Франко, коли писав, що „великі поети формують душі та ідеали цілих народів". Доповідач послався на свою доповідь „Любов як формотворча вісь Шевченкової поетичної синтези", що була виголошена на спільній березневій Шевченківській сесії УВАН і НТШ в Ню Йорку 1962 р. і опублікована в журналі „Листи до приятелів" (ч. 3-4, 1962). До даного в тій доповіді Шеллерового філософічного визначення любови, як певного первісно-християнського емоційного типу відчування і сприймання світу, доповідач тепер додає визначення поняття любови, як його подає психолог Карл Юнґ, вважаючи, що це поняття невловно-еластичне, яке від своїх вершин (визначених Шеллером) іде до своїх низин, де любов легко обертається на свою протилежність, наприклад, у волю до влади. Вбачаючи у явищі так взятої любови небезпечні вибухові можливості, як і джерело невичерпних сил та енергії, Карл Юнґ радить людині мати бодай трохи довір'я до Бога, щоб уникати гіпокризії, катастрофи, та пам'ятати: де є любов, там нема волі до влади, а де воля до влади переважає, там бракує любови.

Далі доповідач говорив про внутрішній ідейний і психологічний конфлікт Франка, вважаючи, що Франко не був ніяким монолітним „вічним революціонером", ані „цілим чоловіком", а був роздвоєний ідейно між раціоналістично-позитивістичним світом Драгоманова і між світом Шевченка, де в основі була любов. Ідейна двоторовість і роздвоєння Франка мали свій стимул не тільки в об'єктивній европейській та українській дійсності, а й у сфері любови, яка грала першорядну ролю в житті Франка. На відміну від Шевченка Франко мав сильний комплекс „волі до влади". Доповідач надає великого значення в дослідженні внутрішньої драми Франка недавно опублікованому листуванню Франка з його першою любов'ю і несудженою нареченою Ольгою Рошкевич. Доповідач подав перебіг внутрішньої драми Франка від дитинства до смерти і показав, як у цілком своєрідній індивідуальності Франка, „шевченків" світ поволі перемагав „драгоманівський" світ. Шевченкова „Марія" і Франків „Мойсей" — оці дві сили Франко свідомо бачив і пізнав і як поет, і як шевченкознавець, і як політик. В своїй передсмертній науковій праці про Шевченкову „Марію" автор владного Мойсея схиляється перед автором безвладної Марії. „Влада" і „мета" уступають першість любові і її самовистачальності.

Внутрішня драма Франка була драмою цілої його епохи. Доля вибрала Івана Франка головним актором у тій трагедії, де герой вміщає в собі одночасно світ Шевченкової любови і світ Драгоманівського раціо. Треба було бути в цій ролі нещадно послідовним і щирим. Треба було в цій ролі віддати все, що маєш, і мати відвагу стати голим перед світом. Франко все виконав, явивши приклад, подібного якому своєю силою і послідовністю мабуть нема в світовій літературі. Ми користуємось плодами і перемогами, що виросли на крові серця, сам він не міг скористатися власною перемогою, подібно як і його Мойсей.

Н. Н.

З діяльности Денверської Групи УВАН

24 листопада 1962 р. відбулося під головуванням д-ра С. Кротюка чергове засідання Денверської Групи УВАН у ЗДА. Перед початком обрад збори вшанували, вставанням і однохвилевою мовчанкою, пам'ять проф. д-ра Бориса Андрієвського, дійсного члена УВАН, видатного громадського діяча, лікаря й науковця, що відійшов від нас 20 жовтня 1962, на 64-му році життя, в Клівленді, Огайо.

Д-р Любомир Винар, член-кореспондент УВАН, з Бовлдеру, Колорадо, поділився з присутніми своїми думками про „Повстання української Козаччини і Дмитра Вишневецького". Доповідач працює над цією темою від довшого часу і має нині виготовлену для друку відповідну розвідку. Розробляючи її, використав окрім існуючих, в багатьох мовах, причинків друкованих, також французькі та італійські (ватиканські) архівні матеріяли. Ґрунтовно й критично опрацьована та добре виголошена доповідь видатного українського молодого історика про цю мало досліджену сторінку української історії викликала значне зацікавлення. З-поміж 37 присутніх на доповіді — 7 осіб забирали голос в її обговоренні.

В другій половині засідання інж. Л. Биковський, член-кореспондент УВАН, з Денверу, Колорадо, розповів про літературну діяльність письменниці Наталени Королевої, з Чехословаччини, на терені Північної Америки. Вийшли її твори книжками: „Подорожній", 1953, Торонто; „Предок", третє видання, 1961, Торонто; „Що є істина?", 1961, Шикаґо, й кільканадцять дрібних, по часописах. Після того читав останній твір Нат. Королевої, ніде ще недрукований, п. з. „Невмируща слава", про постаті старого Києва. Пані Нат. Королева надіслала його для читання на черговому засіданні Групи. Після того він був пересланий панові М. Денисюкові в Шикаґо для видрукування в квартальнику „Овид".

Інж. Ю. Сластіон, член-співробітник УВАН, доповнив мемуарно - історичного характеру твір Нат. Королевої, своїми інформаціями про Михайла Івановича Драгомирова, генерал - губернатора „Юго - Западного Краю" (України), постать якого була, на думку Нат. Королевої, характерною рисою тодішнього Києва.

Закінчилося засідання справозданням з діяльности Денверської Групи УВАН за 1961 — 62 академ. рік.

Л. Б.

СССР загострює кампанію проти Ізраїлю

Москва. — Орган совєтських т. зв. професійних спілок „Труд" приніс напастливу антижидівську статтю, закидаючи Ізраїлеві ведення „імперіялістичної" та „неоколоніяльної" політики у відношенні до африканських країн. „Труд" добачує цю політику в метушливості ізраїльської політики у відношенні до новопосталих африканських держав, при чому побільшується число договорів Ізраїлю з різними африканськими країнами про торговельні, хліборобські та культурні зв'язки. „Труд" впевняє, що за тією політикою Ізраїлю криються „темні пляни і заміри".

Віноґрадов пропонує „компроміс" щодо Берліну

Париж. — Совєтський амбасадор у Франції Сергей Віноґрадов виступив нібито з новим „компромісовим" внеском щодо поладнання берлінської кризи. Промовляючи в Міжнародній дипломатичній академії в Парижі, Віноґрадов не виступив ясно й недвозначно проти стаціонування у ЗахідньомуБерліні військових частин ЗДА, Британії і Франції, а тільки заявив, що треба узгіднити становище щодо характеру, в якому мають знаходитись закордонні війська в Західньому Берліні, під яким прапором вони мають бути і як довго". Віноґрадов заявив, що совєтський уряд настоює на тому, щоб військові ґарнізони в Західньому Берліні не були експонентами й репрезентантами бльоку НАТО, щоб прапор НАТО був там заступлений прапором Об'єднаних Націй та щоб Об'єднані Нації прийняли в Західньому Берліні деякі зобов'язання і означені функції. Об'єднані Нації, мовляв, найкраще ґарантували б Західньому Берлінові статус вільного міста. Віноґрадов, наслідуючи Хрущова, вказував на кубинську кризу, як на приклад, що найгіршу небезпеку можна виминути компромісовим порозумінням. За твердженням Віноґрадова, СССР і ЗДА „наблизились" в поглядах щодо кордонів Східньої Німеччини, щодо потреби тримати атомову зброю здалеку від німців та щодо підписання пакту неаґресії між НАТО і комуністичними країнами т. зв. Варшавського пакту.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

НЕДІЛЯ, 20-го СІЧНЯ 1963:

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. — Місячні Збори В-ва св. Василія, Відд. 339, в год. 3:00 по пол., в домі Укр. Громади, при 3322 Н. Лавренц вул. Проситься всіх членів прибути і вирівняти членські зобов'язання. — С. Лупацій, секр.

СКРЕНТОН, Па. — Річні Збори В-ва св. Василія, Відд. 229, зараз по великій Службі Божій, в церковній залі, при 430 N. 7th St. На порядку: вибір нової Управи на біжучий 1963 рік. — Управа.

ВУНСАКЕТ, Р. Ай. — Річні Збори Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 206, в год. 1:00 по пол., в парохіяльній залі, під ч. 74 Геррис Еве. Згідно зі статутом, присутність всіх членів обов'язкова. На порядку Зборів: звіти урядників і Контр. Комісії за мин. рік, перебрання урядування нової Управи, яку обрано минулого місяця, а саме в складі: І. Кокольський, предс.; М. Чагарин, заступник, Є. Тепер, фін. секр.; Т. Чагарин, заст. секр.; Я. Киндифорський, рек. секр.; М. Фірман, заст., Лев Градюк, кас., М. Михалюк, заст. Кон. Комісія: І. Околіта, Д. Бойко і Г. Тепер. Опікуни хворих: І. Сприк, М. Кузів, О. Колісник і М. Сталений. Мирний Суд: Т. Лаба, В. Копитко і Й. Кава. Кошовий: Й. Кава.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. Дж. — Побір вкладок С-ва „Любов", Відд. 37, від год. 3:00-4:30 по пол., в УНДомі, при 214-216 Фултон вул. Вкладки збиратиме секретарка Анна Гнатюк. — На Річних Зборах, які відбулися 16-го грудня мин. року, обрано слідуючу Управу на б. рік: А. Погранична, предс.; М. Полевчак, заст.; А. Гнатюк, фін. і рек. секр.; М. Процак, кас. Контр. Комісія: О. Лустер, А. Реклантес, Е. Любас. Опікуни хворих: Г. Мірончук і Марія Маркович. Є. Ґалінович — делеґатка до УНДому.

НЕДІЛЯ, 27-го СІЧНЯ 1963:

БРИДЖПОРТ, Конн. — Річні Збори Т-ва „Українська Січ", Відд. 59, точно в год. 1:30 по пол., в УНДому, під ч. 500 Галет вул. Ці Збори спершу були заповіджені на неділю, 20-го січня ц. р., але їх перенесено на неділю, 27-го січня. На порядку нарад: звіти Управи та вибір нової Управи на 1963 рік. По Зборах — перекуска — даром. — В. Венгринович, предс.; С. Гуменюк, кас.; М. Галькевич, секр.

П'ЯТНИЦЯ, 1-го ЛЮТОГО 1963:

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Річні Загальні Збори Т-ва „Культура", Відд. 457, в год. 7:00 веч., в залі Літ.-Мист. Клюбу, при 149 — 2-га Евеню. Просимо членів численно прибути. — І. Керницький, предс.; Т. Шумилович, секр.

ЗБОРИ ВІДБУЛИСЯ

БАЙОН, Н. Дж. — Річні Збори Б-ва св. Арх. Михаїла, Відд. 213 відбулися 12-го січня ц р., на яких обрано новий уряд Відділу в такому складі: В. Салій, предс.; М. Савран — (дочка бл. п. В. Саврана, б. секретаря Відділу), секр.; М. Гісь, кас. Контрольори: Ст. Липа, О. Опуст і О. Кобрин. Г. Антош — муж довір'я. Місячні Збори членів відбуватимуться в цьому році кожного другого вівтірка в місяці, в УНДомі, при 37 Іст 23 вул. в Байоні.

НЮАРК, Н. Дж. — Б-во св. І. Хрестителя, Відд. 76, повідомляє своїх членів, які не заплатили вкладок 13-го січня на Зборах, що вони повинні вплатити свої вкладки за січень, як теж квартальні, піврічні та річні до 20-го січня ц. р., бо в інакшому випадку ми будемо змушені їх суспендувати. Вкладки можна вплачувати у секретаря, при 145 Вест Енд Евеню, кожного дня вечером, або в неділю коло шкільної каплиці, при Айві вул. в Нюарку. — В. Салабун, секр.

ЧИТАЙТЕ ЩОДЕННИК „СВОБОДУ"!

ТАРЗАН, ч. 4970. Мандрують в джунґлі . . .

Ворог швидко роззброїв в'язнів і скріпив їх шнури. — Хто ви такі? — почав Тарзан.

Але нагло його вдарили по устах. — Тихо! — прохаркотів дикун. — Затримай свої запити для „Презервера"!

І так група почала йти через затінені джунґлі, щораз далі в недосліджену територію . . .